

existere. Necnon illarum transumptis, manu notarii publici subscriptis, eandem prorsus, tam in iudicio quam extra illud, fidem adhiberi debere quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae. Sicque in praemissis omnibus per praefatos et quoscumque alios inquisitores et iudices, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, in quacumque instantia sive iudicio coram eis, etiam nunc et in futurum, pendente, iudicari, sententiarum et definiendi debere, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, sententiandi et definiendi facultate, et irritum et inane quidquid secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 26. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Tranensi et Ulixbonensi archiepiscopis ac episcopo Ferrariensi per haec scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, easdem praesentes, pro maiori praedictorum notitia, et in eis contenta quaecumque, ubi et quando ac quoties opus fuerit, etiam in Romana Curia ac eius locis solitis et consuetis publicantes, et in praemissis efficaciter assistentes, faciant praesentes et in eis contenta quaecumque, ubi et quando ac quoties opus fuerit, firmiter observari, ac singulos quos ipsae praesentes concernunt, illis pacifice gaudere. Necnon quibuscumque habentibus interesse instrumentum intimationis huiusmodi, cum insertione earundem praesentium, omni contradictione et excusatione cessante, tradant et concedant, seu tradi et concedi faciant. Non permittentes eos desuper per inquisitores et iudices praefatos seu quoscumque alios quomodolibet impediri, molestari vel perturbari. Contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas et alia iuris opportuna remedia, appellatione postposita, compe-

scendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis; ne autem super anno, in quo futurae vitae dictorum novorum christianorum modus, iuxta voluntatem dicti Clementis praedecessoris, dari debet, aliqua dubitatio oriatur, volumus et dicta auctoritate decernimus ipsum annum a die datae praesentium incipere.

§ 27. Non obstantibus praemissis ac etiam felix recordationis Bonifacii VIII et aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, et aliis apostolicis, necnon in generalibus ac provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, etiam ab eisdem vel a nobis, etiam pluries, emanatis; legibus imperialibus, necnon etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, officii inquisitionis et ecclesiarum ac regnorum et dominiorum praedictorum illorumque dignitatum et locorum, etiam municipalibus statutis et consuetudinibus, sententiis, privilegiis quoque, indultis, etiam in corpore iuris clausis; ac etiam in forma brevis literis, etiam per nos et praedecessores nostros et Sedem huiusmodi, etiam inquisitoribus praedictis, etiam ad instantiam eiusdem Ioannis et aliorum quorumcumque regum et reginarum, aut etiam motu proprio et de sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio, etiam apostolicae potestatis plenitudine, ac cum quibusvis etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, concessis, approbatis et innovatis, etiam si in eis caveatur expresse quod illis nullatenus, aut non nisi sub certis inibi expressis modis et formis, derogari possit, quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua,

Clausula derogatoria.

non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum ac forma in illis tradita observata, inserti forent, pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, motu, scientia et potestatis plenitudine praedictis, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque; seu si inquisitoribus et iudicibus praedictis vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint, per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 28. Volumus autem quod carcerati vel sub cautionibus relaxati, qui de haeresi, aut a fide apostasia, seu blasphemia haeresim sapiente condemnati aut convicti fuerint, aut desuper confessionem fecerint, abiurationem super hoc coram aliquo iurisdictionem habente, per hos eligendo, publice facere omnino teneantur. Et abiuratione huiusmodi facta, etiam absque publica poenitentia per eos facienda, iuxta formam praedictarum sub plumbo confectarum literarum, omnino relaxentur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die duodecima octobris, millesimo quingentesimo trigesimo quinto, pontificatus nostri anno 1.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo trigesimo quinto, indictione octava, die vero secunda mensis novembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Pauli, divina providentia Papae III, anno primo, retroscriptae literae, in forma brevis, in praesenti quinterne descriptae, affixae et publicatae fuerunt in aede Campi

Florae valvisque Cancellariae Apostolicae ac in valvis Principis Apostolorum de Urbe et in aliis locis publicis et solitis ac consuetis Romanae Curiae, ut moris est, per me Simonem de Bellavilla sanctissimi domini nostri praelibati Papae cursorem.

Aymo Gilleon, magister cursorum.

Dat. die 12 octobris 1535, pontif. anno 1.

X.

Causae civiles, interesse fisci Reverendae Camerae Apostolicae concernentes, in eadem Camera cognoscantur in omnibus instantiis.

Paulus Papa III, motu proprio, etc.

Non sine animi molestia accepimus causas feudales et alias, quae inter fiscum et privatum vertuntur, per diversa tribunaalia almae Urbis, vigore commissionum specialium aut alias, non sine magno Camerae Apostolicae et illius auctoritatis et iurisdictionis praeiudicio, passim audiri et terminari; et quia causae huiusmodi de sui natura in Camera Apostolica et non alibi tractari et definiendi debent, volentes in praemissis opportune providere, nonnullorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerendo:

§ 1. Motu proprio et ex certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, tenore praesentium, omnes et singulas causas feudales et alias quaecumque, quae inter fiscum et privatum in prima vel ulteriori instantia, in auditorio Rotae et coram almae Urbis gubernatore et auditore Camerae et senatore ac aliis tribunalibus dictae Urbis, et aliquibus ex clericis seu praesidentibus particulariter instructae pendent, quomodocumque et qualitercumque, in petitorio vel possessorio, mero vel mixto, introductae sint.

Causa huiusmodi.

Ad hoc non potest interesse nisi de iure iudicium ab omnibus iudicibus commisso in Camera.

ad nos advocantes, illas, una cum quibusvis earum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, tam coniunctim quam divisim pendentes, dilecto filio camerario et praesidentibus ac clericis Camerae Apostolicae, per eos, more camerari, et iuxta formam concessionum, indulguntium et privilegiorum ipsius Camerae, in plena Camera audiendas, cognoscendas, decidendas sineque debito terminandas committimus et mandamus.

Camerae facultas procedendi in eis, dummodo a Papa ipso extra eam non committitur.

§ 2. Dantes eis plenam et liberam facultatem, et auctoritatem praedictis et aliis quibusvis inhibendum fuerit, in Romana Curia et extra eam, etiam sub censuris et poenis; et quoad causas similes in futurum extra Cameraam committendas, propria et eorum auctoritate, sine alio nostro mandato vel signatura, inhibendi et, in causis huiusmodi, non obstantibus quibusvis signaturis et inhibitionibus hactenus factis et in posterum faciendis, nisi commissiones in futurum praesentandae manu nostra, cum praesentium de verbo ad verbum insertione et illarum derogatione, signatae fuerint, procedendi, citandi, declarandi, aggravandi, reaggravandi, interdictum ponendi auxiliunquae brachii saecularis invocandi, ceteraque alia faciendi, dicendi, gerendi et exequendi, quae in praemissis ac circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna fuerint.

Clauulae derogatorie.

§ 3. Non obstantibus praemissis et constitutionibus et ordinationibus apostolicis, clausulis, statutis et consuetudinibus ac reformationibus, etiam iuramento etc. roboratis, privilegiis quoque, indulguntium et literis apostolicis, quibus (illorum tenores, causas et effectus pro expressis et insertis habentes, et exprimi ac de verbo ad verbum inseri posse decernentes) latissime derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis et consuetis.

§ 4. Volentes praesentium solam signa-

turam sufficere, et ubique, tam in iudicio quam extra, fidem facere, absque alia literarum expeditione, seu quod literae in forma brevis, ad perpetuam rei memoriam, cum maiori, vera et ampliore specificatione omnium et singulorum praemissorum et circa ea necessariorum, latissime extendenda, quod contraria quaecumque penitus et omnino tollantur et non obstant. De mandato domini nostri Papae audiant praefati reverendissimi domini cardinalis camerarius, praesidentes et clerici Camerae, citent, inhibeant, etiam sub censuris procedant, ut petitur, et iustitiam faciant.

Placet, motu proprio. A.
(Papae subscriptio).

XI.

Anathematizatio haereticorum et aliorum contravenientium contentis in constitutione, quae bulla in Coena Domini appellatur.

Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Consueverunt Romani Pontifices praedecessores nostri, ad retinendam puritatem religionis christianae, et ipsius unitatem, quae in coniunctione membrorum ad unum caput, Christum videlicet, eiusque vicarium principaliter consistit, et sanctorum fidelium societatem ab offensione servandam, arma iustitiae per ministerium apostolatus in praesenti celebritate exercere. Nos igitur vetustum et solemnem hunc morem sequentes.

§ 1. Excommunicamus et anathematizamus, ex parte Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus Sancti, auctoritate quoque beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra, omnes haereticos, Catharos, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Arreduistas, Spononistas, Passagenos, Wi-

Sola sufficit signatura.

Excommunicantur et anathematizantur iuxta antiquum morem Romanorum Pontificum.

Haeretici eorumque factores et libros legentes, etc.

clefistas et Hussitas, Fraticellos de Opitione nuncupatos, necnon per felicis recordationis Leonem Papam X, praedecessorem nostrum, superioribus annis damnatam, impiam et abominabilem Martini Lutheri haeresim sequentes, ipsique Martino, quominus puniri possit, quomodolibet faventes, et quoslibet alios haereticos, quocumque nomine censeantur, ac omnes fautores et receptatores, librosque ipsius Martini aut quorumvis aliorum eiusdem sectae, sine auctoritate nostra et Sedis Apostolicae, quomodolibet legentes aut in suis domibus tenentes, imprimentes aut quomodolibet defendentes, ex quavis causa, publice vel occulte, quovis ingenio vel colore, et generaliter quoslibet defensores eorumdem.

Piratae et eorum fautores;

§ 2. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes piratas, cursarios, latrunculos maritimos et illos praecipue, qui mare nostrum a Monte Argentario usque ad Terracinam discurrere et navigantes in illo depraedari, mutilare, interficere ac rebus et bonis suis spoliare praesumpserunt hactenus et praesument, ac omnes receptatores eorumdem, et eis auxilium dantes, consilium vel favorem.

Pedagia nova imponentes vel prohibita exigentes;

§ 3. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes, qui in terris suis nova pedagia imponunt vel prohibita exigunt.

Falsificantes litteras apostolicas 1;

§ 4. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes falsarios bullarum seu literarum apostolicarum et supplicationum gratiam vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem vel vicecancellarium seu gerentes vices eorum aut officium vicecancellarii sanctae Romanae Ecclesiae, de mandato eiusdem Romani Pontificis, signatarum, aut sub nomine eiusdem Romani Pontificis seu vicecancellarii aut gerentium vicem pra-

1 Istud cap. est viii in tit. De crim. fal.

dicatorum signantes supplicationes easdem, extendentes cap. Ad falsariorum, cum omnibus poenis in eo contentis, ad falsificantes seu mutantes supplicationes per nos seu de mandato nostro signatas et datas, sine nostra aut datarii nostri licentia.

§ 5. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui equos, arma, ferrum, filum, stannum chalybem omniaque alia metallorum genera atque bellica instrumenta, lignamina, canapem, funes et alia prohibita deferunt Saracenis, Turcis et aliis christiani nominis inimicis, quibus christianos impugnant; non obstantibus quibusvis privilegiis et concessionibus, quibuscumque principibus et dominis seu privatis personis, per nos et Sedem praedictam hactenus forsitan concessis, quae illis nolumus in aliquo suffragari.

§ 6. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes impediens seu invadentes victualia seu alia ad usum Romanae Curiae necessaria adducentes, ac etiam eos qui ne ad Romanam Curiam adducantur vel deferantur impediunt seu perturbant, vel qui talia faciunt vel defendunt, cuiuscumque fuerint ordinis, praeceminentiae, conditionis et status, etiamsi pontificali, regali, reginali aut alia quavis ecclesiastica vel mundana praefulgeant dignitate.

§ 7. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui, ad Sedem Apostolicam venientes, et recedentes ab eadem, necnon omnes illos, qui, iurisdictionem ordinariam vel delegatam aliquam non habentes, in eadem Curia morantes, temeritate propria rapiunt, spoliunt et detinent, aut proposito deliberato verberare, mutilare vel interficere praesument, et qui talia fieri faciunt seu mandant.

§ 8. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes temere mutilantes, ver-

Arma et alia instrumenta christiani nominis deferentes;

Impediens eos qui victualia seu alia necessaria Romanae Curiae deferunt, vel eis faventes;

Venientes sine iurisdictione eorum, qui in Curia commorantur;

Carrerarios et placcos 1;

berantes, vulnerantes, interficientes, capientes, incarcerantes et detinentes patriarchas, archiepiscopos et episcopos; eorumque mandatores.

§ 9. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui, per se vel alium seu alios, quascumque personas ecclesiasticas vel seculares ad Romanam Curiam super eorum causis et negotiis recurrentes, illaque in eadem Curia prosequentes aut procurantes, negociorumque gestores, advocatos, procuratores ipsorum, vel etiam auditores seu iudices super dictis causis seu negotiis deputatos, occasione causarum vel negociorum huiusmodi, verberant, mutilant vel occidunt seu bonis spoliant.

§ 10. Ac illos, qui, ne aliquas literas apostolicas, etiam in forma brevis, tam gratiam quam iustitiam concernentes, etiam citationes, monitoria et exequutoriales, quae a Sede Apostolica emanarunt et pro tempore emanabunt, sine eorum beneplacito et examine, executioni demandant, inhibent; ac notarios, executores et subexecutores literarum monitorialium et citationum executorialium huiusmodi excipiunt, incarcerant et detinent, vel capi, incarcerari, detineri faciunt. Necnon qui, ne literis et mandatis Sedis praedictae et legatorum ac nunciorum et iudicum delegatorum, eisdem similiter gratiam vel iustitiam concernentibus, decretisque super illis et rebus iudicatis, processibus et exequutorialibus, non nisi habito primum eorum beneplacito et assensu, pareatur, per eorum literas exequutoriales vel alias nuncupatas, et certo pretio soluto; neve tabelliones et notarii, super huiusmodi literarum et processuum executione, instrumenta vel acta conficere, aut facta, parti, cuius interest, tradere debeant; quive, sub quibusvis poenis, quibuscumque personis, in genere vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis seu gratis impetrandis, ad Romanam Curiam acce-

dant aut recursum habeant seu gratias ipsas a Sede Apostolica impetrent aut recursum habeant, aut impetratis utantur, directe vel indirecte, etiam sub gravissimis poenis, prohibere, statuere seu mandare; quive in animarum eorundem periculum seu a nostra et Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahere, seu quomodolibet recedere praesumunt.

§ 11. Quive, ex eorum officio vel ad instantiam quorumcumque, personas ecclesiasticas, capitula, conventus et collegia ecclesiarum quarumcumque coram se ac eorum tribunal, audientiam, cancellariam, consilium vel parlamentum, praeter iuris communis dispositionem, trahunt, ac trahi faciunt vel procurant, directe vel indirecte, quovis quaesito colore.

§ 12. Necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas seu quaevis alia decreta, in genere vel in specie, ex quavis causa et quovis quaesito colore, etiam sub praetextu literarum apostolicarum in usu non receptorum seu revocatarum, hactenus fecerunt, ordinarunt seu publicarunt, aut facient, ordinabunt vel publicabunt in futurum, per quas et quae libertas ecclesiastica tollitur seu in aliquo laeditur vel deprimitur aut alias quovis modo restringitur, seu nostris et dictae Sedis iuribus quomodolibet, tacite vel expresse, praeciudicatur.

§ 13. Quive iurisdictiones seu fructus, redditus, proventus ad ecclesiasticas personas, ratione ecclesiarum, monasteriorum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum per eas obtentorum, pertinentes usurpant vel subripiunt, seu quavis occasione vel causa, sine Romani Pontificis expressa licentia, sequestrant, aut collectas, decimas, talias, praestantias et alia onera, clericis, praelatis et aliis personis ecclesiasticis ac eorum et ecclesiarum, monasteriorum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum

Lici iudices personarum ecclesiasticarum

Statuentes aliquid contra libertatem ecclesiasticam

Usurpantes bona et iurisdictiones ecclesiarum etc.

Laedentes eos qui ad Romanam Curiam recurrunt, vel in eadem Curia prosequuntur

Impedientes executionem litterarum apostolicarum

bonis, illorum fructibus, redditibus et proventus huiusmodi, absque simili Romani Pontificis speciali et expressa licentia, imponunt, et diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut a sponte etiam dantibus et consentientibus recipiunt. Necnon, qui, per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, praedicta facere, exequi vel procurare aut in eisdem auxilium, consilium vel favorem aut votum, suffragium, palam vel occulte, praestare non verentur, cuiuscumque sint praeminentiae, dignitatis, ordinis, conditionis aut status, etiamsi imperiali aut regali praefulgeant dignitate, seu principes, duces, comites, barones, respublicae et alii potentatus, quicumque, etiam regnis, provinciis, civitatibus et terris quoquomodo praesidentes fuerint, aut quavis, etiam pontificali, dignitate praefulgeant; innovamusque decreta super his, tam per sacros canones et concilia generalia quam etiam in Lateranensi concilio, novissime celebrato, edita, etiam cum interdicti ecclesiastici ac aliis censuris et poenis in eis contentis.

§ 14. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes et singulos cancellarios, vice-cancellarios et consiliarios ordinarios et extraordinarios quorumcumque regum et principum; ac praesidentes cancellariorum et consiliorum ac parlamentorum, necnon procuratores generales eorundem vel aliorum principum saecularium, etiamsi imperiali, regali, ducali vel alia quacumque praefulgeant dignitate; necnon archiepiscopos, episcopos, abbates, commendatarios eorumque vicarios et officiales qui, per se vel per alium seu alios, quarumcumque exemptionum vel aliarum gratiarum et literarum apostolicarum, necnon decimarum et beneficiale ac alias spirituales et spiritualibus annexas causas ab auditoribus et commissariis nostris (ut eorum verbis utamur) avocant, ac executiones monitoriorum, citationum,

inhibitionum, sequestrorum, exequutorialium et aliarum literarum apostolicarum, tam gratiam quam iustitiam concernentium, a nobis necnon camerario et praesidentibus Camerae Apostolicae ac auditoribus et commissariis apostolicis in eisdem causis pro tempore emanatarum, illarumque cursum et audientiam ac personas, capitula, conventus et collegia causas ipsas prosequi volentes, auctoritate laicali impediunt, et se de illarum cognitione, tamquam iudices, introumittere; ac partes actrices, quae illam committi fecerunt et faciunt, ad revocandum seu revocari faciendum citationes vel inhibitiones aut alias literas in eis decretas, et ad faciendum eos, contra quos tales inhibitiones emanaverunt, a censuris et poenis in illis contentis absolvi, ordinant vel compellunt, vel alias executionem literarum apostolicarum vel executorialium, etiam sub praetextu violentiae prohibendae, impediunt, declarantes nihilominus ac protestantes, prout tenore praesentium declaramus ac expresse protestamur, absolutionem hodie vel alias etiam solemniter per nos faciendam praefatos supra-nominatos et qualificados, ac cancellarios, vice-cancellarios, consiliarios, procuratores ac alios excommunicatos praedictos, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas et decreta huiusmodi publice revocaverint, et ex archivis seu capitularibus locis aut libris, in quibus adnotata reperiuntur, deleri et cassari, a nos de revocatione et cassatione huiusmodi certiores fecerint, et alias a praemissis, cum vero proposito ulterius simili non committendi, destiterint, comprehendere, nec illis aliter suffragaturam fore ac in praemissis omnibus et singulis ac aliis quibuscumque iuribus Sedis Apostolicae ac S. R. E. undecumque et quomodolibet quaesitis seu quaerendis per quoscumque actus contrarios aut quomo-

Avocantes causas a iudicibus ecclesiasticis aut eorum expeditiones quomodolibet impediunt

dolibet praeiudicantes, tacitos vel expressos, a nobis vel a Sede Apostolica quomodolibet factos, aut quemcumque temporis fluxum vel tolerantiam seu patientiam nostram ullatenus praeiudicari debere aut quomodolibet posse.

Offendentes peregrinos ad Urbem euntes, commorantes et recedentes;

§ 15. Item; excommunicamus et anathematizamus omnes mutilantes, vulnerantes aut interficientes seu capientes et detinentes seu depraedantes romipetas et peregrinos ad Urbem, causa devotionis seu peregrinationis, accedentes et in ea morantes, vel recedentes ab ipsa, et in his dantes auxilium, consilium vel favorem.

Occupantes bona Sedis Apostolicae;

§ 16. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui, per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, sub quocumque titulo vel colore, occupant, detinent vel hostiliter destruunt seu invadunt, aut occupare, detinere vel destruere aut invadere hostiliter praesumunt, in totum vel in partem, almam Urbem, regna Siciliae seu Trinacriae, insulas Sardiniae et Corsicae, terras citra Pharum, Patrimonium Beati Petri in Tuscia, ducatum Spoletanum, comitatum Venaysinum, Sabinensem Marchiam Anconitanae, Massae Trebariae, Romanodiolae, Campaniae et Maritimae provincias, illarumque terras et loca, ac terras specialis commissionis Arnulphorum, civitatesque nostras Bononiam, Ferrariam, Regium, Mutinam, Faventiam, Imolam, Forlivium, Ravennam, Cerviam, Caesenam, Ariminum, Beneventum, Perusiam, Avenionem, Civitatem Castelli, Tudertum, Camerinum et alias civitates, terras et loca vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam spectantia et pertinentia, et adhaerentes ac fautores et defensores eorum seu in his dantes auxilium, consilium vel favorem.

Diripientes sacra ecclesiarum Urbis.

§ 17. Item, excommunicamus et anathematizamus omnes sanctarum reliquiarum et ornamentorum ecclesiasticorum quorumcumque, calicum, crucum, candelabrorum, thuribulorum, vasorum argen-

teorum et aureorum, vestium sacrarum ad divinum cultum et usum deputatarum ex basilicis et ecclesiis, tam Urbis quam extra illius moenia consistentibus, et aliarum quarumcumque rerum in ipsa urbe, tempore illius direptionis usque in praesentem diem nequiter ablatarum, ablatores et illarum occupatores ac quoscumque alios ad quorum manus res ipsae, quocumque titulo et ex quavis causa, scienter pervenerint et existant, cuiuscumque fuerint ordinis vel praeminentiae, conditionis ac status, etiamsi pontificali, regali, reginali aut alia quavis ecclesiastica vel mundana praefulgeant dignitate, nisi restituerint res ablatas huiusmodi eorum veris dominis, si quorum notitiam habuerint, vel cum ipsis dominis desuper amicabiliter concordaverint; seu, si eosdem dominos ignoraverint, nisi res ipsas ad manus personarum, ad hoc per nos deputatarum, consignaverint realiter et cum effectu.

Contrariorum derogatio.

§ 18. Non obstantibus quibuscumque privilegiis et indulgentiis ac literis apostolicis, generalibus vel specialibus, eis vel eorum alicui vel aliquibus, cuiuscumque ordinis, status vel conditionis, dignitatis vel praeminentiae fuerint, etiamsi (ut praemittitur) pontificali, imperiali, regali, reginali seu quavis alia ecclesiastica vel mundana praefulgeant dignitate, a praedicta Sede, sub quavis forma vel tenore, concessis, quod excommunicari vel anathematizari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi ac Ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus et dignitatibus eorum mentionem, necnon consuetudinibus et observantiis, scriptis et non scriptis, et aliis contrariis quibuscumque, per quae contra nostros processus huiusmodi ac sententias, quominus concludantur in eis, se iuvare valeant vel tueri, et quae, quoad hoc, penitus tollimus, et omnino revocamus.

Absolutionis reservatio, quam non iuret non desistentes praemissis.

§ 19. Et a quibus quidem sententiis nullus, per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, absolvi possit. Nec etiam tunc, nisi de stando sanctae Romanae Ecclesiae mandato, satisfactione et sufficienti cautione praestitis, etiam praetextu confessionalium seu quarumvis facultatum, verbo, literis aut quavis alia scriptura, etiam in qua quod sola signatura sufficeret concessum, et quaevis derogatoriaria derogatoria, fortiores et efficaciores ac insolitae clausulae apparerent, quibusvis personis, cuiuscumque praeminentiae, dignitatis, conditionis aut status fuerint, etiam si, ut praemittitur, pontificali, imperiali, regali, reginali vel quavis alia praefulgeant dignitate, religiosis et saecularibus utriusque sexus capitulis, collegiis, conventibus, Ordinibus, etiam Mendicantium, et militiarum hospitalibus, confratris, universitatibus concessarum a nobis vel a praedicta Sede, et quas concedi contingeret quomodolibet in futurum.

Poenae contravenientium, in absolvendo.

§ 20. Illos autem, qui, contra tenorem praesentium, talibus vel eorum alicui seu aliquibus absolutionis beneficium impendere de facto praesumpserint, excommunicationis et anathematis sententia innodamus, eisque praedicationis, electionis, administrationis sacramentorum et audiendi confessiones officia interdiciamus; praedictos et declarantes aperte transgressoribus et contemptoribus praedictis nos gravius contra eos spiritualiter et temporaliter, prout expedire cognoverimus, processuros; et nihilominus quicquid egerint absolvendo vel alias nullius sit roboris vel momenti.

Forma et effectus publicationis in Urbe.

§ 21. Ut autem huiusmodi nostri processus ad communem omnium notitiam deducantur, cartas seu membranas processus continentes eosdem in valvis basilicarum Principis apostolorum et S. Ioannis Lateranensis de Urbe affigi seu ap-

pendi faciemus, quae processus ipsos quasi sonoro praeconio et patulo indicio publicabunt, ut ii, quos processus huiusmodi contingunt, quod ad ipsos non pervenerint aut ipsos ignoraverint nullam possint excusationem praetexere seu ignorantiam allegare, cum non sit verisimile, quoad ipsos remanere incognitum quod tam patenter omnibus publicatur.

Issio hanc eandem bullam in illis locis publicandi.

§ 22. Verum, ut praesentes literae ac omnia et singula in eis contenta eo fiant notiora, quo in plerisque civitatibus et locis fuerint publicata, venerabilibus fratribus nostris patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis ac locorum ordinariis ubilibet constitutis, per haec scripta committimus et, in virtute sanctae obedientiae, districte praecipiendo, mandamus quatenus, per se vel alium seu alios praesentes literas, postquam eas receperint seu earum habuerint notitiam, saltem semel in anno, aut pluries, prout expedire viderint, in ecclesiis suis, dum maior in eis populi multitudo ad divina convenit, solemniter publicent, ad christifidelium mentes deducant, nuncient et declarant.

Transumptorum idor.

§ 23. Decernentes earundem praesentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis et sigillo alicuius iudicis ordinarii Romanae Curiae munitis, eandem prorsus fidem in iudicio et extra ubilibet adhibendam fore, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Sancto penali.

§ 24. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae excommunicationis, extensionis, revocationis, innodationis, interdicti, innovationis, protestationis, declarationis, commissionis, mandati, voluntatis et decretorum infringere etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo trigesimo sexto, idibus aprilis, pontificatus nostri anno ii.

Publicatio in Urbo.

Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo trigesimo sexto, indictione octava, die vero decima tertia mensis aprilis, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Pauli, divina providentia Papae III, anno secundo, retrospectae literae apostolicae affixae et publicatae fuerunt in S. Joannis Lateranensis ac Principis apostolorum de Urbe basilicarum valvis seu portis, dimissis ibidem per aliquod temporis intervallum affixis per nos Thomam Roger et Franciscum de Grosa, praelibati SS. D. N. Papae cursores.

Petrus Cornuti, magister cursorum.

Dat. die 13 aprilis 1536, pontif. anno II.

XII.

Indictio Concilii Œcumenici in civitate Mantuana pro die XXIII mensis maii, anni MDXXXVII 1.

Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Ad dōminici gregis curam et regimen, divina disponente providentia, assumpti, nihil magis ex animo desideramus et ab omnipotenti Deo precati sumus, quam ut Ecclesiam suam, nobis commissam, et tot haeresum et errorum yepribus iam pridem in ea subortis, Spiritus Sancti operante gratia nostroque studio, repurgatam, eiusque moribus in melius reformatis, debito nitori et sinceritati restitutam, in sanctitate et iustitia gratum Deo obsequium praestare videamus; sed et illa nihilominus cura nos tangit, cum consideramus atque adeo oculis ipsis cernimus christianam rempublicam, intestinis fidelium odiis et infidelium vi ac dolo afflictam, in dies magis dissipari atque diminui.

§ 1. Quibus opportuna remedia adhiberi

1 Ex Regest. Vatic. et Raynald. continuat. Annal., tom. XX.

pro pastorali cura cupientes, cum, multis variisque viis per nos diligenter examinatis, nullam aliam iudicaverimus meliorem ac promptiorem ea, quam maiores nostri sanctissimi viri, adeoque universalis ipsa Ecclesia, in huiusmodi casibus experta est saluberrimam, generalis videlicet concilii celebrationem: idcirco, eorum sanctis vestigiis insistentes, sacrosanctum oecumenicum seu universale concilium (quod etiam, cum in minoribus essemus, a nobis maxime est desideratum), ineunte statim pontificatu nostro, celebrare omnino statuimus; et de hac nostra constanti voluntate non solum palam loquuti sumus, sed et charissimos in Christo filios nostros Carolum, Romanorum imperatorem, ac alios christianos reges et principes per literas et nuntios nostros certiores fecimus, et nunc, authore Domino, indicere et exinde in loco et tempore per nos inferius declarando celebrare, ac demum ad optatum finem perducere omnino decernimus: sperantes et cum Dei auxilio nobis promittentes, per hoc tam sanctum et tam salutare remedium, non solum omnes haereses et errores ex agro Domini extirpandos, et christiani populi mores corrigendos, sed et universalem inter fideles pacem componendam, et, facta sub vexillo salutiferae crucis contra infideles generali expeditione, regna et terras nostras ab illis occupatas recuperandas, captivosque innumerabiles liberandos, et infideles ipsos ad sanctam religionem nostram, favente Domino, convertendos, et sic ab universo orbe in unum idemque ovile Domini coalescente in vera fide, spe et charitate, sobrie et pie et iuste vivatur, et inde ab omnipotenti Deo corona iustitiae expectetur.

§ 2. Hoc igitur perpetuum et constans animi nostri super universal. concilii celebratione propositum et sententiam, ad Dei laudem et gloriam, Ecclesiaeque suae salutem, decus et incrementum, exequi aggre-

Causae quibus adductus est Paulus concilium indicere.

Exercitum contra Turcas parare meditatur.

Locum et diem pro celebrando generali concilio indicere.

dientes. In nomine sanctae et individuae Trinitatis Patris et Filii et Spiritus Sancti, auctoritate omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius, qua in terris fungimur, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio et assensu, oecumenicum seu universale ac generale concilium in civitate Mantuana loco tuto, commodo, fertili et domorum ac bonarum habitationum copia praedito, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo septimo, die vigesimatertia mensis maii, quae erit feria quarta post sacratissimum festum Pentecostes, inchoandum et, ut sequitur, continuandum, et auctore Domino, finiendum nuntiamus, convocamus, statuimus, indicimus et ordinamus.

Reges et episcopos ceterosque alios ad illud invitat.

§ 3. Universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis, episcopis et dilectis filiis abbatibus et ceteris ecclesiarum et monasteriorum praelatis, ubique terrarum constitutis, in virtute praestiti iuramenti ac sanctae obedientiae, et sub poenis de iure vel consuetudine aut alias contra eos, qui ad generale concilium non accedunt, statutis, mandantes quatenus personaliter; praedictos vero imperatorem, reges, principes, duces, marchiones et alios, qui de iure vel consuetudine in universali concilio interesse debent, per viscera charitatis Domini nostri Iesu Christi invitantes et exhortantes quatenus, pro pace, salute et augmento Ecclesiae Dei, et ipsi personaliter (quod malleamus), vel si personaliter non possint, per solemnnes oratores suos congruo tempore huic sacro concilio, in dicta civitate Mantuae, ut praefertur, celebrando, debeant interesse; qui tamen, si considerent quam nobis iucunda, christianae vero reipublicae maxime necessaria futura sit eorum in dicto concilio pastoralis praesentia, non dubitamus quin tum alii supradicti reges et principes, tum Carolus imperator, tum

Bull. Rom. Vol. VI.

29

Franciscus Francorum rex christianissimus sint illi personaliter interfuturi.

§ 4. Siquidem Carolus, pro sanctae fidei nostrae zelo et amore, tam suo quam serenissimi Ferdinandi, Romanorum regis, fratris sui, ac electorum ceterorumque sacri Romani imperii ordinum nomine, pro universalis concilii celebratione, apud felicis recordationis Clementem VII, praedecessorem nostrum, saepenumero et maxime instiluit; et cum variis rerum perturbationibus et bellis ac aliis legitimis de causis, et praesertim praefati Clementis 1 obitu, tam sancti operis et optimi animi, quem ad hoc idem praedecessor habebat, impeditus esset effectus, nobis, ob hanc nostram promptam ultroque sibi et omnibus supradictis, ab initio usque nostri pontificatus, ut praedictum est, a nobis significatam et oblatam super dicto concilio per nos indicendo et celebrando deliberationem, et proxime in praedictorum fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium generali congregatione decretam et declaratam conclusionem, qua decuit filiali reverentia, eodem nomine maximas gratias egit.

§ 5. A Francisco vero rege praefato, qui etiam ad eundem Clementem et sacrum collegium plenas pietatis ac religionis hanc de re literas scripserat, quale a principe vere christianissimo sperabamus, consensum et conforme bonae nostrae voluntati super huiusmodi concilii negotio responsum accepimus.

§ 6. Et nihilominus eosdem imperatorem, reges, principes et alios supradictos similiter rogamus et hortamur ut, omnia adhibita opera et studio, elliciant ut omnes et singulae personae in eorum regnis et dominiis existentes, quae de iure vel consuetudine generalibus conciliis interesse debent, ad concilium huiusmodi, cessante huiusmodi legitimo impedimento, de quo legitime docere teneantur, personaliter, alias per idoneos nuntios, procuratores vel

1 Superveniente addit Raynaldus (n. r.).

Carolus V imp. instat apud Clementem VII et Paulum III pro celebrat. concilii.

In idem consentit Franciscus I, rex Galliarum.

Imperatorem regesque hortatur Pontifex, ut subditos suos per se vel per legitimum procuratorem ad concilium faciant convenire.

oratores legitima mandata habentes, concilio praedicto interesse, et usque ad ipsius conclusionem et absolutionem in dicta civitate Mantuae morari debeant, et sic congregata multitudine christianorum copiosa, ea, quae ad Dei laudem, Ecclesiae in moribus reformationem et exaltationem, haeresum vero omnimodam extinctionem, fideliumque praedictorum concordiam et salutem, ac generalem contra infideles expeditionem pertinent, in eodem concilio, Deo auctore et adiutore, salubriter ordinentur etc.

Conclusiones. Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo trigesimo sexto, quarta mensis iunii, pontificatus nostri anno II.

- † Ego PAULUS, catholicae Ecclesiae episcopus, subscripsi.
- † Ego Ioannes, episcopus Ostiensis, cardinalis Senensis, subscripsi.
- † Ego Ioannes Dominicus, episcopus Portuensis, cardinalis Tranensis, subscripsi.
- † Ego Bonifacius, episcopus Sabinensis, cardinalis Iporegiensis, manu propria subscripsi.
- † Ego Laurentius, episcopus Praenestinus, cardinalis Campegius, manu propria subscripsi.
- † Ego Antonius, presbyter cardinalis de S. Severino, manu propria subscripsi.
- † Ego Augustinus, cardinalis Perusinus, sanctissimi domini nostri Papae camerarius, subscripsi.
- † Ego Vincentius Caraffa, cardinalis Neapolitanus, manu propria subscripsi.
- † Ego Andreas, cardinalis Parmerius, manu propria subscripsi.
- † Ego Franciscus, cardinalis Sanctae Crucis, manu propria subscripsi.
- † Ego Franciscus, cardinalis Cornelius, manu propria subscripsi.
- † Ego Nicolaus, cardinalis Capuanus, manu propria subscripsi.
- † Ego Hieronymus, cardinalis de Ghinucis, manu propria subscripsi.

- † Ego Iacobus, cardinalis Simoneta, manu propria subscripsi.
- † Ego Gaspar, cardinalis Contarenus, manu propria subscripsi.
- † Ego Paulus, Sancti Eustachii diaconus cardinalis...., subscripsi.
- † Ego Alexander, S. Mariae in Via Lata cardinalis Caesarius, subscripsi.
- † Ego Ioannes, cardinalis de Salviatis, manu propria subscripsi.
- † Ego Nicolaus, cardinalis Rodolphus, manu propria subscripsi.
- † Ego Augustinus, Sancti Hadriani diaconus cardinalis Trivultius, manu propria subscripsi.
- † Ego Hercules, Sanctae Mariae Novae diaconus cardinalis...., manu propria subscripsi.
- † Ego Matthaeus, Sancti Theodori diaconus cardinalis de Caddis, subscripsi.
- † Ego Hieronymus, cardinalis Grimaldus, subscripsi.
- † Ego Alexander, cardinalis de Farnesio, vice-cancellarius, subscripsi.
- † Ego Guido Ascanius Sfortia, cardinalis Sanctae Florae, manu propria subscripsi.
- † Ego Martinus, Sanctae Mariae in Aquiro diaconus cardinalis Caracciolus, subscripsi.

Dat. die 4 iunii 1536, pontif. anno II.

XIII.

Prohibitio ne subditi S. R. E. sub alienigenorum principum stipendiis militent, ac in ditione ecclesiastica pro eorumdem servitio milites aliasque copias parent ¹.

Paulus Papa III, ad futuram rei memoriam.

§ 1. Superioribus mensibus, cum inter nonnullos christianos principes certas dis-

Prohibitio de qua in rubrica edita occasione

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

discord. inter principes christianos, ex quibus bellum timebatur.

cordias exortas videremus, timeremusque inde bella facile posse provenire; nos, ut nostro suffragaremur officio, discordias huiusmodi totis viribus sedare tentavimus, utque, quantum in nobis esset, belli fomenta tolleremus, omnibus et singulis nostris, etiam S. R. E. subditis et vassallis, quacumque, etiam ducali, marchionali, comitali et qualibet alia dignitate fulgentibus, etiam sub laesae maiestatis et confiscationis omnium bonorum suorum, nec non privationis civitatum, terrarum, oppidorum et locorum quorumcumque a dicta Romana Ecclesia quomodolibet obtentorum poenis ipso facto incurrendis, mandavimus ne se ad stipendia aliquorum principum aut potentatum locare, aut in civitatibus, terris, oppidis et locis huiusmodi milites congregare seu stipendiare, vel aliquo colore aut praetextu militum aut gentium coadunantiam facere, neve aliquem bannitum inibi recipere seu receptare praesumerent.

Nonnulli tamen ex subditis Statu Ecclesiastici hanc legem transgredi non timuerunt.

§ 2. Cum autem, sicut non sine animi nostri gravi displicentia accepimus, nonnulli ex subditis et vassallis nostris huiusmodi, sui status et honoris immemores, mandatis nostris huiusmodi spretis et contemptis, se ad stipendia aliorum principum seu potentatum locare, et in civitatibus, terris, oppidis et locis praedictis milites congregare aut stipendiare, militum seu gentium coadunantias facere ac bannitos ibi recipere aut receptare ausi fuerint, et ad praesens audeant.

Eandem legem innovat Paulus.

§ 3. Nos, ad quorum aures ex fide dignorum relatione devenit dictos subditos et vassallos nostros ex hoc potissime in hac re magis audere, quod ipsi parum vel nihil, quod ad nos spectet, habentes, et civitates, terras, oppida et loca, quae gubernant, tamquam ad eorum uxores pertinentia, sub ipsarum uxorum clypeo salvare posse sperantes, poenas praedictas deludere posse confidunt, nos inconvenientibus, quae tunc

provenire possent, occurrere, et ne sub his cautelis, subterfugiis mandata nostra deludantur, atque in civitatibus, terris, oppidis et locis nobis et dictae Romanae Ecclesiae subditis armorum strepitus et scandala cessent, providere volentes; motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, omnibus et singulis nostris et dictae Ecclesiae subditis et vassallis praedictis aut quibusvis aliis dignitatibus fulgentibus, sub dictis poenis ipso facto similiter incurrendis, ac ex aliis causis animum nostrum moventibus, praecipimus et mandamus ut ad stipendia principum aut potentatum huiusmodi se locare, aut in civitatibus, terris, oppidis et locis praedictis milites congregare aut stipendiare, aut milites seu gentium coadunantias facere, aut bannitos recipere seu receptare non audeant nec praesument.

§ 4. Decernentes motu, scientia et potestate praedictis, non solum subditos et vassallos praedictos, sed etiam eorum uxores nobis et dictae Ecclesiae subditas ad praemissa teneri; et in eventum contraventionis, etiam maritorum suorum, ipsas etiam uxores dictas poenas incurrere, ac contra eas eorumque bona, etiam dotalia, usque ad executionem inclusive super poenis praedictis procedi posse; sicque per quoscumque iudices, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, etiam S. R. E. cardinales, interpretari, iudicari et definiendum debere, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter interpretandi, iudicandi et definiendi facultate; ac irritum et inane quidquid secus a quoquam super his, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, ac omnibus illis, quae alias, quoad praemissa, voluimus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Contra transgressores praedicti posse statui etiam super bonis dotibus uxorum etc.

Derogari obstantibus.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, XII augusti MDXXXVI, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 12 augusti 1536, pontif. anno II.

XIV.

Declarat novas locationes, arrendationes seu concessionem in emphyteusim bonorum ecclesiarum, monasteriorum etc. in districtu Urbis validas esse, etiam non citatis antiquis colonis, inquilinis etc. 1.

Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Procurium. Si diffusis per orbem terrarum ecclesiis, monasteriis et piis locis apostolica nos deceat provisione consulere, ampliori sollicitudine ecclesiis, monasteriis et piis locis in Urbe et eius districtu constitutis, quorum cura strictiori iure nobis imminere dignoscitur, nos convenit providere; ac illorum, necnon eis praesidentium et in eis divinis obsequiis mancipatarum personarum, excisis ab eis contentionum dispendiis, profectui iugiter intendere.

Ex novis locationibus seu arrendationibus saepe varia observantur litigia.

§ 1. Sane cum, sicut accepimus, licet tam venerabiles fratres nostri S. R. E. cardinales, etiam Ostiensis et Portuensis episcopi cathedralium, ac presbyteri et diaconi basilicae Principis Apostolorum et Sancti Ioannis Lateranensis ac Beatae Mariae Maioris archipresbyteratum, necnon aliarum ecclesiarum, quibus praesunt, titulum et diaconiarum, quam dilecti filii basilicae Principis Apostolorum et Sancti Ioannis ac aliarum ecclesiarum praedictarum capitula, necnon universorum monasteriorum, quorumvis Ordinum, abbates et conventus, alique clerici saeculares beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, in Urbe consistentia obtinentes, ac piorum locorum rectores, gubernatores

¹ Ex Regest. in Archiv. Vatic.

sive administratores tenutas sive casalia et alia praedia rustica, ad ecclesias, archipresbyteratus, titulos et diaconias, necnon monasteria et mensas, tam capitulares quam conventuales, et alia beneficia et pia loca ipsius Urbis spectantia, etiam ad longum tempus vel alias, pro annuis afflictibus sive responsionibus arrendari seu in afflictum concedi vel locari solita, antiquis sive tunc instantibus illorum colonis aut inquilinis vel alias ea tenentibus non interpellatis sive requisitis, aliis novis inquilinis, colonis sive alias noviter conducere volentibus, cum pactis et conditionibus, de et pro quibus suam ac ecclesiarum, mensarum, archipresbyteratum, titulum, beneficiorum et piorum locorum praedictorum conditionem efficere possint meliorem, arrendare et locare ac in afflictum et alias concedere consueverint, ac arrendationes, locationes et concessionem huiusmodi, etiam insciis, immo etiam invitis antiquis colonis sive inquilinis, effectum habuerint ac sortitae fuerint; nihilominus a nonnullis dicatur praetendi et asseri arrendationes sive locationes et in afflictum concessionem de tenentibus sive casalibus et praediis praedictis, antiquis sive tunc instantibus colonis vel inquilinis et alias tenentibus praedictis non requisitis, factas, non solum nullas et invalidas existere, sed prout in palatiis et domibus ipsius Urbis et aliis praediis urbanis receptum sive statutum esse dicitur, hoc etiam in ipsis tenentibus seu casalibus et praediis observari solitum esse, et observari debere, videlicet quod tales novae arrendationes sive locationes et in afflictum concessionem, eisdem novis inquilinis sive colonis, non interpellatis sive requisitis antiquis sive tunc instantibus colonis sive inquilinis, factae, pro eisdem pretiis, pactis et conditionibus, eis hinc acceptantibus et habere volentibus, antiquis colonis vel inquilinis censeantur et intelligantur factae, ac pro-

pterea etiam super arrendationibus seu locationibus et concessionibus huiusmodi novis inquilinis factis, dictis antiquis non interpellatis, inter ipsos antiquos et novos colonos sive inquilinos sive conductores quaestiones quandoque exortae fuerint, et in dies oriantur, ac in futurum maiores oriri formidentur.

Novae locationes, in bonum Ecclesiarum factae, validae sunt etiam non requisitis antiquis colonis, inquilinis etc.

§ 2. Nos, quaestionum huiusmodi materiam succidere et penitus amputare volentes, ex certa nostra scientia, hac nostra in perpetuum valitura constitutione, pro potiori cautelae suffragio, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod de cetero, tam ipsi episcopi et alii presbyteri ac diaconi cardinales quam abbates et alii ecclesiarum praelati, necnon quorumcumque ecclesiarum capitula, et quorumvis Ordinum monasteriorum Urbis huiusmodi, etiam conventus et clerici, in eadem Urbe beneficia ecclesiastica obtinentes, necnon piorum locorum rectores et administratores, de tenentibus, casalibus, praediis et aliis immobilibus bonis et praediis rusticis in dictae Urbis territorio seu districtu existentibus, antiquis colonis sive inquilinis vel aliis ea tenentibus non requisitis nec interpellatis, novas arrendationes seu concessionem et in afflictum locationes novis afflictuariis sive conductoribus et habere volentibus, pro pretio et cum pactis seu conditionibus de ac pro quo vel quibus suam et ecclesiarum, mensarum, monasteriorum, archipresbyteratum, titulum, diaconiarum et beneficiorum praedictorum conditionem efficere potuerint meliorem, ad annum vel aliud tempus, ita tamen quod, si agatur de maiori tempore, quo ex dispositione iuris vel sacris constitutionibus concedatur, licentia desuper a Sede Apostolica habeatur, dare et concedere; ipsosque novos afflictuarios sive conductores capere, recipere et habere ac assequi posse; nec novae arrendatio-

nes, concessionem et locationem huiusmodi ipsis antiquis sive tunc instantibus colonis aut inquilinis vel tenentibus censeantur vel sint factae, sed ipsi antiqui coloni sive inquilini et alii tentores, finitis temporibus suarum arrendationum sive locationum et concessionum, a tenentibus sive casalibus et aliis praediis praedictis sint ipso facto omnino exclusi.

§ 3. Decernentes irritum et inane quidquid secus super his, per quoscumque, scienter vel ignoranter, contigerit attentari; ac volentes praesentes, ut illae omnibus innotescant, in acie Campi Florae et basilicae Principis Apostolorum ac ecclesiae Sancti Ioannis Lateranensis praedictarum, necnon Cancellariae Apostolicae valvis per aliquem ex cursoribus nostris affigi, ac omnes et singulos arctare et afficere, ac si eis singulariter et personaliter intimatae fuissent.

§ 4. Non obstantibus praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo trigesimosexto, tertio decimo kalendas septembris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 20 augusti 1536, pontif. anno II.

XV.

Approbatio secunda congregationis Cappucinorum Ordinis fratrum Minorum Sancti Francisci, cum declarationibus circa manus eorum vicarii generalis et aliorum officialium 1.

Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filii vicarius modernus et fratres Ordinis

¹ Illi fratres Cappucini hactenus Eremitae nuncupabantur, eorumque congregatio a Clemente VII approbata fuit, ut habes in eius constit. xxiv, Religionis, pag. 113 huius tom.

Praesentium publicatio facienda.

Obstantium derogatio.

Conclusiones.

Clemente VII congreg. Cappu-

Minorum appro-
bavit, ut in eius
constitutione de
qua in nota.

Minorum, Cappucinatorum nuncupatorum,
quod, postquam felicis recordationis Cle-
menti Papae VII, praedecessori nostro,
pro parte nonnullorum tunc expressorum
fratrum Ordinis Minorum expositum fue-
rat etc. 1.

Hic modo Pon-
tiffes eisdem pe-
tentibus, dictam
constitut. Cle-
mentis VII in in-
frascriptis con-
firmat;

§ 1. Cum autem, sicut eadem expositio
subiungebat, literarum praedictarum vi-
gore, nonnulli clerici saeculares et regu-
lares ac laici, ab ipsis fratribus, ut prae-
fertur, nominatis, vel uno ex eis ac ab
aliis de ipsorum commissione recepti,
congregationem fratrum Ordinis Minorum,
Cappucinatorum nuncupatorum, constitue-
rint; ipsique fratres cupiant literas prae-
dictas, quoad infrascripta, confirmari et
extendi, et propterea nobis humiliter sup-
plicari fecerint ut huiusmodi eorum votis
annuere de benignitate apostolica digna-
remur.

Eisque in omni-
bus suffragari
deceat;

§ 2. Nos, attendentes uberes fructus,
quos Ordo ipse Minorum in agro militantis
Ecclesiae hactenus produxit et in poste-
rum producturum spe firma speramus,
ac dignum censentes ut circa ea, quae
ipsius Ordinis incrementum concernunt,
benignos favores impendamus, huiusmodi
supplicationibus inclinati, literas Clemen-
tis praedecessoris huiusmodi, quarum te-
nores praesentibus haberi volumus pro
expressis, auctoritate apostolica, ex certa
scientia, per praesentes approbantes et
confirmantes, illas dilecto filio moderno
et pro tempore existenti vicario generali
congregationis Cappucinatorum huiusmodi
ac ipsius congregationis fratribus, perinde
ac si illae eisdem congregationi et fratri-
bus directae fuissent, quoad omnia et
singula in ipsis literis contenta, suffragari
debere decernimus.

Vicario eorun-
dem capitulum
generale quod-

§ 3. Et nihilominus, auctoritate et scien-
tia similibus, per eandem praesentes sta-
luimus et ordinamus quod deinceps vica-

1 Omittitur residuum, quia bullam habes in
loco cit. in praecedenti nota.

rius generalis ipsorum fratrum Cappuci-
norum, circa finem triennii, ex quo ad
officium vicariatus huiusmodi electus fue-
rit, vel etiam prius aut posterius, iuxta
praefatae Regulae tenorem, ac ipsorum
fratrum laudabiles constitutiones, vicarios
discretos et custodes vocem congregationis
habentes, quarumlibet provincialiarum et cu-
stodiarum sibi subiectarum, in locum per
ipsum vicarium generalem deputandum,
ad capitulum convocare possit, quorum,
si qui, legitimo impedimento detenti, ipsi
capitulo interesse non potuerint, per nun-
cios ab eis deputatos, vel suppletis votis
eorum, iuxta ipsorum consuetudinem,
praesentia suppleatur.

bet trien. con-
gregandi facult-
tatem concedit;

§ 4. Qui sic congregati, omnia et singu-
la, quae alii fratres dicti Ordinis in eo-
rum generali capitulo de iure vel consu-
etudine et ex privilegiis possunt, faciendi,
ordinandi et disponendi, et potissime eli-
gendi unum religiosum eiusdem Ordinis et
congregationis in eorum similem vicarium
generalem facultatem habeant; et ipsius
vicarii electionem, si a maiori parte eli-
gentium celebretur, quam primum com-
mode fieri poterit, generali magistro dic-
torum fratrum Conventualium nuncupa-
torum, sicut hactenus servatum fuit, donec
aliud desuper ordinatum a Sede Aposto-
lica 1, praesentent seu praesentari faciant.

In quo vica-
rius ex Cappu-
cinis eligatur, et
electus magi-
stro gen. Con-
ventualium prae-
sentetur;

§ 5. Ipseque generalis magister, intra
triduum a praesentatione sibi facta, ipsum
electum vicarium confirmare teneatur,
concedendo ei et committendo plenarie
vices suas,tribuendo videlicet liberam
potestatem et auctoritatem ac omnimo-
dam facultatem suam super omnes et sin-
gulos fratres eiusdem Ordinis, Cappucinos
nuncupatos, etiam si alio quovis nomine
nuncupentur, tam in capitibus quam in
membris; publice ac privatim visitandi
congregationes in provinciis et custodiis
omnibus eis subiectis, sive pro electione
vicariorum, discretorum, custodum et

A quo confir-
metur, et regi-
men congrega-
tionis Cappuci-
norum tribua-
tur.

1 Fuit adu. Wadd. (p. 7).

guardianorum, sive pro aliis utilibus ne-
gociis; faciendi seu fieri faciendi nova loca;
conventus seu eremitoria recipiendi; fra-
tres subditos corrigendi et puniendi, ex-
communicandi et absolvendi, incarcerationi
et a carceribus liberandi; contradic-
tores ac rebelles per censuras ecclesia-
sticas et alia iuris ac dicti Ordinis reme-
dia, etiam per invocationem brachii sae-
cularis vel ecclesiastici, si opus fuerit,
compescendi; ac generaliter specialiterque
omnia et singula circa fratres, conventus,
domos, loca et eremitoria huiusmodi fa-
ciendi, exercendi et disponendi, ordinandi,
administrandi ac statuendi, quae generalis
magister dicti Ordinis circa fratres, con-
ventus, domos, loca et eremitoria fratrum
Conventualium nuncupatorum facere pos-
set, si personaliter adesset vel interesset;
ac eisdem auctoritatem, potestatem, gra-
tiam et facultates per ipsum magistrum
generalem eidem vicario generali conces-
sas, vel earum partem, aliis fratribus, quos
ad haec iudicaverit idoneos, committendi
et concedendi; necnon per ipsos praedicti
vicarii commissarios committi et concedi
faciendi; et, triduo elapso, et electo non
confirmato, idem electus pro confirmato
Sedis Apostolicae auctoritate, cum plena
potestate huiusmodi, usque ad suc-
cessoris electionem, habeatur, et infra hoc
tempus officio suo, sine scitu omnium
vicariorum et discretorum provincialium
aut maioris partis eorundem, renunciare
nequeat. Possit tamen convocare omnes
vicarios et discretos sibi subiectos, infra
tempus officii sui, in loco per ipsum de-
putando, quoties sibi opus visum fuerit.

Eoque vicario
deficiente, vica-
rius provinciae
agat de convo-
cando capitulo,
pro alterius e-
lectione, et in-
terim primum

§ 6. Si vero generalis vicarius, infra
officii sui tempus, ex hac luce migraverit,
seu alias ab officio amotus fuerit, vicarius,
in cuius provincia mori vel amoveri con-
tigerit, nunciet, quam citius poterit, om-
nibus definitibus capituli generalis im-
mediate praecedentis et omnibus vicariis

provincialibus, ac de consilio atque con-
sensu duorum vicariorum proximorum
determinet locum et tempus, nisi fuissent
per generale capitulum vel per praedictum
vicarium, ante obitum ipsius ac amotionem,
deputata, et convocet qui fuerint
evocandi pro successoris vicarii electione
celebranda; quo vacationis tempore, au-
toritate Sedis praedictae, exercent offi-
cium vicariatus huiusmodi primus diffini-
torum praedictorum vel, ipso deficiente,
secundus, et sic de aliis successive, cum
plenaria potestate praemissa.

definito exer-
cent officium vi-
cariorum;

§ 7. Et hoc idem censeatur de vicariis
provincialibus, cum eis mori vel amoveri
contigerit, ac provincias regi et guber-
nari per primum ac alios definitores suc-
cessive capituli provincialis immediate
praecedentis, prout supra de vicario ge-
nerali statutum extitit, salva semper et
reservata praedicti vicarii generalis, ut
praemittitur, potestate.

Et hoc idem
servetur defi-
cientibus vica-
riis provincia-
libus.

§ 8. Generalis vero, tam magister prae-
dictus quam minister Ordinis Minorum
huiusmodi, aut quisquam ministrorum seu
magistrorum provincialium seu aliorum
fratrum dicti Ordinis, tam Conventualium
quam de Familia sive de Observantia
nuncupatorum, donec aliter per Sedem
Apostolicam ordinatum fuerit, praedicto
vicario generali seu ceteris vicariis vel
cuiquam fratri eiusdem congregationis, de
Cappucinis nuncupatae, molestiam seu
impedimentum aliquod inferre non au-
deat nec praesumat, sub poena excom-
municationis latae sententiae, privationis
officii omniumque actuum legitimorum,
nisi quod praefatus magister generalis,
donec aliter per dictam Sedem ordinatum
fuerit, per se dumtaxat personaliter visi-
tare et corrigere possit et valeat, prae-
dictum vicarium generalem seu fratres,
domum, locum et eremitorium eorundem
fratrum Cappucinatorum nuncupatorum,
pie, benigne et charitative, ad meliorem

Magister gene-
ralis Ordinis
tantum Cappu-
cinos visitare et
corrigere possit.

frugem provocando ¹. Et si quemquam, quod absit, repererit criminis, ipsum vicarium, de consilio et assensu maioris partis vicariorum praemissorum; ceteros vero, de consilio et assensu maioris et sanioris partis fratrum domus, eremitorii, loci vel conventus visitatorum, in eodem loco et non extra, corrigere valeat et punire, poenitentia ac emendare, secundum quod delicti qualitas exegerit faciendum. De regimine vero ac cura praedictorum fratrum Cappucinatorum nuncupatorum se aliter non intromittat.

§ 9. Districtius inhibentes quibuscumque personis, cuiuscumque conditionis existant, sub excommunicationis latae sententiae poena eo ipso incurranda, ne habitum per eos deferri solitum, nisi sub praefati vicarii generalis pro tempore existentis obedientia et cura permaneant, gestare quoquomodo praesumant.

§ 10. Insuper, vestigiis pie memoriae Pii Papae II, etiam praedecessoris nostri, in hac parte inhaerendo, qui alias ex certis causis, auctoritate apostolica, ex certa scientia, in favorem familiae de Observantia interpretatus est ac declaravit quod, cum Apostolica Sedes generalem totius Ordinis Minorum ministrum generalem, et provinciales vicarios ministrorum loco, certis, piis ac sanctis respectibus esse voluisset ac decrevisset, vicarii ipsi, qui illis praesentibus et quibus ipsi, ex debito eorum professionis, obediebant, veri et indubitati ipsorum ministri, cum tales beatus Franciscus, dicti Ordinis institutor, eos esse intellexisset, quoad usque praefata Sedes, in cuius arbitrio consistebat, aliud alio respectu ordinare statuisset, essent ac perpetuo forent, differentes a praedictis ministris solo nomine; eosque, qui dictis vicariis obedirent secundum dictae Sedis determinationem, eorum Regulae, et praecipue in ea parte, ubi erat *Præcipio firmiter fratribus universis ut obediant suis*

¹ Revocando Wadd. (R. T.).

ministris, plene et integre satisfacere, auctoritate ac scientia praedictis declaramus, et decernimus quod, donec aliter super praemissis per praefatam Sedem ordinatum fuerit, fratres Cappucini praedicti eorum vicariis, prout de vicariis familiae per dictum Pium praedecessorem, ut praefertur, statutum fuerat, obediendo, plene ac integre praefatae Regulae satisfaciant.

§ 11. Quocirca universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis et episcopis, necnon dilectis filiis abbatibus, prioribus ac aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas ac in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit ac quoties pro parte vicariorum et fratrum Cappucinatorum praedictorum sive alicuius eorum fuerint desuper requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficaci defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, praesentes literas ac in eis contenta huiusmodi firmiter observare, ac singulos, quos praesentes concernunt, illis pacifice gaudere, non permittentes eos desuper per quoscumque, contra praesentium tenorem, quomodolibet molestari, inquietari seu perturbari, contradictores quoslibet ac rebelles, per censuram ecclesiasticam ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, ac censuras et poenas ipsas iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 12. Non obstantibus praemissis ac recolendae memoriae Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilio generali de duabus diaetis, ac aliis apostolicis constitutionibus, necnon quibusvis privilegiis ac indultis apostoli-

Executorum huius constitutionis deputatio.

Contrariorum derogatio.

cis, sub quibusvis tenoribus ac formis, cum quibusvis clausulis et decretis, quae adversus praemissa nullatenus suffragari volumus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Transumptorum fides.

§ 13. Volumus autem quod praesentium transumptis etc.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo trigesimosexto, octavo kalendas septembris, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 25 augusti 1536, pontif. anno II.

XVI.

Saecularizatio Vezeliacensis monasterii, quod in saecularem abbatiam et capitulum reducitur ¹.

Paulus episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ecclesiarum et monaster. status iuxta opportunitatem in meliorem commutandus.

Ex supernae Maiestatis providentia Romanus Pontifex, in apostolicae dignitatis sublimitate constitutus, circa ecclesiarum et monasteriorum quorumlibet statum in melius, dante Domino, commutandum, prout ex debito pastoralis officii sibi incumbit, diligenter prospicit et intendit, illumque interdum alterat et commutat, ac desuper disponit et ordinat, prout rationabiles causae suadent, ac pia catholicorum regum vota exposcunt, necnon temporum, locorum et rerum qualitatibus ac conditionibus diligenter consideratis, ad divini cultus augmentum et bonorum illorum conservationem, necnon ecclesia-

² Ex Gallia Christiana, tom. IV, pag. 110 instrumentorum (edit. Paris. 1728).

Bull. Rom. Vol. VI.

30

rum, monasteriorum et personarum eorundem decorem et venustatem conspicit in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane charissimus in Christo filius noster Franciscus, Francorum rex christianissimus, tam suo quam dilectorum filiorum Deodati de Buduer, moderni abbatis et conventus monasterii Vezeliacensis, Ordinis S. Benedicti, in Aeduensi dioecesi, nominibus, nobis exponi fecit quod, licet dictum monasterium, nullius dioecesis, Sedi Apostolicae immediate subiectum, olim monasterium monialium eiusdem Ordinis, per quondam Gerardum comitem Nivernensem et Bertham eius uxorem, de bonis eis a Deo collatis, ad honorem Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, pie fundatum, et postmodum ad statum monachorum eiusdem Ordinis apostolica auctoritate reductum; ac certis fructibus, redditibus, proventus et emolumentis spiritualibus et temporalibus, pro illius abbatis et monachorum pro tempore existentium sustentatione, olim per dictos fundatores et alios christifideles pie elargitis, ac territorio insigni, potestate ¹ Vezeliacensi nuncupato, ab aliis dominiis et territoriis per cruces seu insignia et confinia certis limitibus penitus diviso, separato et limitato, laudabiliter dotatum; necnon diversis privilegiis, libertatibus, exemptionibus, gratiis et indultis eidem monasterio et pro tempore existentibus abbati et monachis, etiam per Sedem praedictam concessis et approbatis, decoratum; ipsique abbas et monachi privilegiis, libertatibus, exemptionibus, gratiis et indultis huiusmodi a tempore immemorabili gavisi sint, et ab omni iurisdictione ordinaria pro tempore existentis episcopi Aeduensis ac quorumcumque ² ordinariorum ab omni aevo exempti extiterint et existant; quinimmo conventus praefati, necnon omnes et singuli alii tam in oppido

¹ Potestas et potestata, villa, pagus, districtus et, ut hic, territorium passim in medii-aevis scriptoribus (R. T.). ² In Gallia Chr. additur aliorum (R. T.).

Vezeliacensis monasterii fundationem, dotationem, exemptionem a quacumque ordinarii episcopi iurisdictione, concessaque abbatibus privilegia exposuit.

Vezeliacensi quam infra limites territorii huiusmodi pro tempore habitantes et commorantes, ac parochiales ecclesiae in eis consistentes, dicto abbati pro tempore existenti et nulli alteri in spiritualibus et temporalibus penitus subesse; ac parochiales ecclesiae huiusmodi per dictum et pro tempore existentem abbatem pleno iure, ac per olim Philippum de Villars in dicto monasterio fundatam cappellaniam ad praesentationem dicti conventus conferre, et earundem parochialium ecclesiarum curam committere; ac ex privilegiis praedictis idem Deodatus et pro tempore existens abbas ab antiquo mitra, baculo pastoralis, tunica, dalmatica, quum diebus dominicis et festivis celebrat, uti et tam ex eisdem privilegiis quam ex approbata consuetudine et observantia legitime praescriptis, eius subditos ac infra limites praedictos commorantes, militiae clericali adscribi volentes, clericali caractere insignire, ac, ex indulto felicis recordationis Martini Papae V, praedecessoris nostri, minores ordines eis conferre, illisque alios maiores ordines a quocumque maluerint catholico antistite recipiendi posse licentiam et facultatem concedere, sive per quemcumque catholicum antistitem, ad se propterea evocandum, maiores ordines eis conferri, ac chrisma et oleum sanctum benedici facere, aut a quocumque maluerit catholico antistite, chrisma et oleum sanctum huiusmodi recipere et eisdem subditis suis ministrare; necnon officialem, qui de omnibus et singulis, etiam de maioribus causis et ecclesiasticis cognoscat, et a quo appellationes pro tempore interpositae ad Sedem praefatam immediate devolvuntur, habere et instituere potest, ius habere consueverit; ac in ipso monasterio, in quo mensa abbatialis prorsus distincta et separata a conventuali, et ultra dignitatem abbatialem una cameraria, una infirmaria, ¹ una hostellaria et una cantoria claustralia et forsitan saecularia

Monasterium in quo separatae mensae, plura officia et beneficia.

¹ Addendum e Gall. Chr. una sacristia, una celleraria (R. T.).

officia, necnon impraesentiarum triginta monachorum numerus, dicta sex officia obtinentibus inclusis, fore noscantur; et prioratus S. Ioannis de Vendaco dicti Ordinis, Claromontensis dioecesis, eidem sacristiae unitus perpetuo existat, necnon ab eodem monasterio de Langiaco Nivernensis, de Merloto et de Bornello Belvacensis, de Villari-Sylva Noviomensis et de Oseyo Coenomanensis dioecesis, ac forsitan plures alii prioratus, etiam conventuales, et alia beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, ad plenam collationem et dispositionem abbatis ipsius monasterii pro tempore existenti pertinentia dependeant.

§ 2. Cum tamen monasterium ipsum in dicto oppido Vezeliacensi satis insigni ¹, et ex frequenti monachorum illius monasterii conversatione cum utriusque sexus saecularibus personis ad illius ecclesiam, quae principalis dicti oppidi ecclesia existit, et in qua sermones publici, praesertim in quadragesima et adventu, ordinarie fiunt, necnon ratione processionum generalium, quae in ipso oppido pro tempore celebrantur, confluentibus, monachi vitam regularibus institutis dicti Ordinis conformem de facili ducere nequeunt, quo fit ut, vota sua Altissimo iuxta regularia instituta huiusmodi non reddentes, animarum suarum saluti minus consulant, et saeculares eorundem monachorum famae et honori nominique detrahant, ac devotio ad ecclesiam et Ordinem huiusmodi minuatur; ac interdum in ipso monasterio sint monachi, quorum opera et favore, bonorum et iurium dicti monasterii conservationi, et occupatorum recuperationi et aliis ipsius monasterii necessitatibus, uti expediret, consuli non potest; et nisi per Sedem praedictam opportune provideretur, gravia incommoda, pericula et scandala forsitan subsequerentur: si in dicto monasterio nomen et titulus monasterii, et dignitas abbatialis et conventualitas, necnon in eo et singulis

Graves eius saecularizationes evidentes.

¹ Add. e Gall. Chr. et populoso consistat (R. T.).

monachalibus portionibus ac unito et aliis dependentibus prioratibus et beneficiis praedictis, Ordo S. Benedicti et omnis status omnique dependentia regularis, necnon cameraria, infirmaria, sacristia, celleraria, hostellaria et cantoria et alia claustralia ac forsitan saecularia officia necnon beneficia huiusmodi penitus et omnino supprimerentur et extinguerentur: ac ecclesia monasterii huiusmodi, in qua corpus B. Mariae Magdalenes honorifice conservatur et veneratur, in saecularem et collegiatam ecclesiam cum abbatiali et ab illa prorsus separata capitulari mensis; necnon in ea, loco regularis abbatialis dignitatis, una abbatia saecularis, quae principalis pro uno abbate saeculari; et loco camerariae, unus decanatus pro uno decano, qui secunda; et loco infirmariae, unus archidiaconatus pro uno archidiacono, qui tertia; et loco cellerariae, una thesauraria, quae quarta dignitates post abbatialem, pro uno thesaurario; necnon loco sacristiae, hostellariae et cantoriae regularium, una sacristia, una hostellaria et una cantoria, quae personatus seu officia saecularia inibi existerent pro uno sacrista, uno hostellario et uno cantore saecularibus; necnon singulae monachales portiones, in canonicatus et praebendas saeculares; ac quatuor hebdomadarum, pro totidem hebdomadariis; et aliae duodecim perpetuae cappellaniae, pro totidem aliis duodecim perpetuis cappellanis erigerentur et instituere: ac unus bedellus, necnon sex pueri chorarii et unus magister in cantu, qui eosdem pueros erudiret, perpetuo deputarentur; ac mensae capitulari de Langiaco, de Merloto, de Bornello, de Villari-Sylva et de Oseyo, cum eorundem annexis, prioratus praedicti, per cessum vel decessum; necnon sacristia et illi unitus prioratus de Vendaco et hostellaria ac cantoria officia praedicta, per cessum prioratus et officia huiusmodi obtinentium, quomodolibet vacantia, perpetuo

unirentur, annecterentur et incorporarentur; ipsique mensae capitulari omnia et singula suppressendorum officiorum praedictorum fructus, redditus, proventus et bona similiter applicarentur et appropriarentur, profecto feliciori statui monasterii et illius ecclesiae honori consuleretur, et illa venustior redderetur, ac divinus cultus in ea et ad illam christifidelium devotio, cum illorum spirituali consolatione, non parum augeretur; et facilius reperirentur viri, nobilitate generis, literarum scientia et potentia ac aliis virtutibus polentes, qui dignitates ac canonicatus et praebendas huiusmodi ecclesiae obtinere procurarent, et quorum doctrina, ope et consilio, necessitatibus ipsius ecclesiae salubrius consuleretur et facilius illis incommodis obviaretur.

§ 3. Quare praefatus Franciscus rex, in cuius temporali dominio dictum monasterium consistit, tam suo quam dicti Deodati abbatis et conventus praedictorum nominibus praedictis, nobis supplicari fecit ut in dicto monasterio nomen et titulum monasterii ac dignitatem abbatialem et conventualitatem; necnon in illo ac monachalibus portionibus, necnon unito et dependentibus prioratibus et beneficiis praedictis, Ordinem ipsum ac omnem statum et dependentiam regulares necnon singula officia huiusmodi, ut praefertur, perpetuo suppressere et extinguere; ac in ipsa ecclesia statum regularem in statum abbatialis, canonicorum, presbyterorum et clericorum saecularium immutare et ad statum saecularem reducere, necnon eandem ecclesiam in saecularem et collegiatam erigere et instituere, aliaque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica digneremur.

§ 4. Nos igitur, qui dudum, inter alia, voluimus quod petentes beneficia ecclesiastica aliis uniri, tenerentur exprimere verum annuum valorem, secundum com-

Accedit Francisci regis et Deodati abbatis ac monachorum consens. et pu-
stulatio.

Claustralia quaeque et monachalia suppressant Pontifex.

munem aestimationem, etiam beneficii cui aliud uniri peteretur, alioquin unio non valeret, et semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset; quique ecclesiarum et monasteriorum quorumlibet ac illarum personarum prosperum statum, decorem et venustatem ac in melius directionem, necnon in eis divini cultus conservationem et augmentum sinceris desideramus affectibus; De datum, abbatem, et conventum praefatos ac eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes; necnon monasterii et singulorum claustralium, regularium et saecularium officiorum ac monachalium portionum, necnon dependentium uniendorum¹ prioratum et beneficiorum praedictorum fructuum, reddituum et proventuum veros annuos valores praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam ac militantis Ecclesiae exaltationem, necnon monasterii et illius ecclesiae praedictorum feliciorum statum, in praefato monasterio nomen et titulum monasterii ac dignitatem abbatialem et conventualitatem, necnon in illo ac omnibus et singulis illius monachalibus portionibus, necnon de Langiaco, de Merloto, de Bornello, de Villari-Sylva, de Oseyo et de Vendaco et forsitan aliis a dicto monasterio dependentibus prioratibus non conventualibus et beneficiis, quae de cetero prioratus et beneficia saecularia existunt, Ordinem praedictum S. Benedicti, omnemque statum et dependentiam regulares, necnon camerariam, infirmariam cellerariam, sacristiam, hostellariam et cantoriam claustralia ac

¹ Add. e Gall. Chr. et non uniendorum (n. 1.)

saecularia officia illorumque omnium qualitates et denominationes, ita ut de cetero officia et monachales portiones denominari seu censi non possint, ex certa nostra scientia, auctoritate apostolica, tenore praesentium penitus et omnino supprimimus et extinguimus.

§ 5. Ac in ecclesia monasterii huiusmodi statum regularem in statum abbatis, canonicorum, presbyterorum et clericorum saecularium immutamus, et illam ad statum saecularem reducimus; necnon praefatum De datum, modernum abbatem, qui olim canonicus regularis monasterii Sancti Antonii de Sancto Antonio, Ordinis Sancti Augustini, Viennensis dioecesis, Ordinem ipsum Sancti Augustini expresse professus, praefato suppresso monasterio, tunc certo modo vacanti, in abbatem dicta auctoritate praefectus existit, ac omnes et singulos ipsius suppressi monasterii et prioratum ab eo dependentium monachos, etiam ab eo dependentes prioratus huiusmodi, ipsorumque monasterii et prioratum claustralia et alia officia et beneficia regularia obtinentes, dictum Ordinem Sancti Benedicti, in eodem monasterio vel alibi, tacite vel expresse professos, ab observatione statutorum et consuetudinum regularium monasteriorum et Ordinum praedictorum, necnon quorumcumque per eosdem abbatem et monachos in eorum professione emissorum votorum, castitatis et obedientiae votis dumtaxat exceptis; et De datum abbatem a S. Augustini, ac monachos praefatos a Sancti Benedicti Ordinum praedictorum Regulis, ac, secundum illas, divini officii recitatione, ita ut ipsi abbas et monachi, nunc regulares, et eorum singuli, de cetero abbas et canonici saeculares dictae ecclesiae existant, et pro talibus habeantur et reputentur, ac de cetero habitum regularem dictorum Ordinum gestare, et illorum regularia instituta, ordinationes, diffinitiones, ritus et mores, etiam quoad divino-

Et ad statum saecularem pro presbyteris et officiis et beneficiis saecularibus transire iubet;

rum officiorum celebrationem, ieiunia, victum et ciborum ac alimentorum usum et alia quaecumque, quae ratione Ordinis et professionis huiusmodi observare tenebantur, de cetero observare minime teneantur; sed in habitu, ritu, moribus, incensu, caeremoniis et vita, quoad omnia, saecularibus canonicis aliarum ecclesiarum saecularium illarum partium se omnino et ubique conforment, absque alicuius apostasiae aut censurae ecclesiasticae incursum; ac abbas et canonici saeculares et alii eiusdem ecclesiae ministri horas canonicas diurnas et nocturnas ac missas et alia divina officia, secundum usum, morem et ritum Romanae Ecclesiae, etiam noviter editum, absque alia concessione, etiam extra chororum, et quam primum de libris ad id requisitis provisi fuerint, etiam in choro dictae ecclesiae et alibi; ac interim iuxta modum librorum, quos nunc habent, se usui Romanae Ecclesiae conformando, ac ordinem et numerum psalmorum, lectionum et hymnorum, quantum magis poterunt, servando, debitis et congruis horis et cantu ac accentu morose et decenter dicere et decantare.

§ 6. Et nunc praesentes monachi, qui habitum et Regulam Sancti Benedicti dimittere noluerint, in illis, quamdiu voluerint, remanere possint; etiam, si eis videbitur, dimissa Regula, habitum tantum retinere valeant; et nihilominus, divinis in dicta ecclesia deserviendo, tantum percipiant, quantum unus ex aliis canonicis dictae ecclesiae; et sedeant in solitis cathedris chori ecclesiae huiusmodi, ac in processionibus et alibi in eorum locis incedant, vocemque activam et passivam, si in sacris constituti fuerint, cum aliis canonicis, secundum ordinem pristinum, in capitulo eiusdem ecclesiae habeant, dummodo in divinis et ecclesiasticis officiis in superiori habitu saecularibus se conforment, penitus absolvimus

Monachis sic saeculariz. habitum monasterii, si velint, defendendi potestatem facit, qui tamen de his omnibus gaudeant privilegiis.

et totaliter liberamus, ac eis desuper facultatem impartimur.

§ 7. Ipsamque ecclesiam in saecularem et collegiatam, cum abbatiali et ab illa prorsus separata et seorsum capitulari mensis huiusmodi, necnon sigillo et arca communibus et aliis collegialibus insigniis, ac in ea capitulum saeculare; necnon, loco suppressae abbatialis dignitatis, unam abbatiam saecularem, quae principalis pro uno abbate saeculari, qui omnibus et singulis dignitatibus, privilegiis, exemptionibus, praeminentiis, libertatibus, praerogativis, honoribus, gratiis, iuribus et indultis, praesertim exemptionis et iurisdictionis suae ordinariae, ac etiam quod usum mitrae, baculi pastoralis et aliorum pontificalium supradictorum, prout dictus modernus abbas ac etiam eius praedecessores ipsius monasterii abbates privilegiis et indultis apostolicis ac alias quomodolibet ab antiquo usi fuerunt, etiam utatur, potestatur et gaudeat; necnon iurisdictionem in capitulum et canonicos ac inferiores ipsius ecclesiae ministros, eorumque servitores et domesticos aliosque dicti abbatis subditos, prout ante reductionem huiusmodi habere solebat, excepto in appellationibus ad Sedem praedictam, ut moris erat, in solidum habeat.

§ 8. Necnon, loco dictae camerariae, unum decanatum, qui secunda pro uno decano; ac loco infirmariae, unum archidiaconatum, qui tertia pro uno archidiacono; ac, loco cellerariae, unam thesaurariam, quae quarta non principalis dignitates, pro uno thesaurario; necnon, loco sacristiae regularis, unam sacristiam saecularem, cui dictus prioratus de Vendaco unitus remaneat, pro uno sacrista saeculari; ac, loco hostellariae regularis, unam hostellariam saecularem, pro uno hostellario; necnon, loco cantoris regularis, unam cantoriam, quae personatus seu officia saecularia inibi existant, ac quibus dignitatibus et personati-

Abbatiam saecularem origo, abbatibus unum pontificalium et antiqua confirmat privilegia.

Alia instituta dignitates.

bus seu officiis canonicatus et praebendae eiusdem ecclesiae annexi sint, ac personis, quibus de illis pro tempore providebitur, etiam de canonicatu et praebenda eiusdem ecclesiae provisum esse censeatur, sic quod provisione de dignitatibus et personatibus seu officiis huiusmodi iam canonico facta, canonicatus et praebenda per eum obtenti vacent pro uno cantore saeculari, necnon omnes et singulas monachales portiones in canonicatu et praebendas, ita quod omnes et singuli monachi, qui nunc sunt et in eodem monasterio monachalem portionem actu percipiunt, etiam quamdiu vixerint, eiusdem ecclesiae canonici existant; ac dignitates et personatus seu officia sic erecta obtinere debeant, donec numerus eorumdem ad numerum duodecim canonicorum sit reductus; ac stallum in choro et vocem in capitulo, prout nunc habent, habeant, et eorum praebendas percipiant, prout eorum monachales portiones percipiebant et percipere consueverant.

Nonnullae praescriptae leges pro numero et portione canonicatum etc.

§ 9. Et ultra illas, etiam post reductionem eorum ad numerum duodecim, antiquior et senior ecclesiasticus domus et generis de Bedver, ac ex nunc dilectus filius Carolus de Bedver, presbyter ipsius ecclesiae, canonicus creatus sit et esse censeatur, illicque et successoribus eius divinis officiis assistendo, prout ceteris dictae ecclesiae canonicis, distribuatur; et modernus abbas, necnon officia claustralia ac loca et monachales portiones huiusmodi nunc canonicis obtinentes, abbatialem et alias dignitates et personatus necnon canonicatus et praebendas huiusmodi, loco suppressorum abbatialis dignitatis et officiorum claustralium ac monachalium portionum, vigore praesentium, absque alia provisione eis respective facienda, retinere possint; et ipsius moderni abbatis in dicta saeculari abbatia pro tempore successores novam provisionem super eadem saeculari abbatia pro tempore vacante a Sede praedicta ob-

tinere, et iura Camerae Apostolicae propterea hactenus consueta integre solvere teneantur, alioquin dicta abbatia, post sex menses a die habitae illius pacificae, possessionis computandos, eo ipso vacare censeatur. Ac idem abbas huiusmodi dignitates vel personatus seu officia pro tempore vacantia, non nisi ipsius ecclesiae canonicis actu existentibus, donec numerus canonicorum ad numerum duodecim sit omnino reductus, postea vero cuicumque personae idoneae, ita quod canonicatus et praebenda a dignitatibus et personatibus seu officiis separari nequeant, conferre, et de illis providere possit; et canonici actu presbyteri suos canonicatus et praebendas, quoties et in favorem quorum eis placuerit; novitii autem donec ad sacerdotium promoti fuerint, resignare non possint, sed dignitates et personatus seu officia huiusmodi pro tempore obtinentes, illos vel illa ac canonicatus et praebendas per eos pro tempore obtentos, simul et semel vel separatim, etiam in favorem unius canonici, prout eis placuerit, resignare valeant; ita tamen quod dignitates et personatus seu officia huiusmodi non separentur a dictis canonicatibus et praebendis, nullusque loco simplicium canonicorum decedentium recipi possit, sed canonicatus et praebenda sic decedentis, ut praefertur, suppressi et extincti sint eo ipso, donec numerus canonicorum ad numerum duodecim integre sit reductus; et interim, dum aliquem ex eis decedere contigerit, nulli de eorum canonicatibus et praebendis provideri possit, sed omnes canonicatus et praebendae monachorum, tunc canonicorum, etiam forsitan aliorum in executione praesentium recipiendorum, aut illorum, in quorum favorem dicti simplices monachi aut alii sic recipiendi tunc canonici resignaverint, per decessum huiusmodi aut alias quovis modo vacantes, suppressi et extincti, ac fructus illorum dictae mensae capitulari applicati sint et

esse censeantur eo ipso; et cum ad dictum numerum duodecim pervenerint; ultra dictum abbatem, duodecim canonici praebendati, decanatu, archidiaconatu et thesauraria ac personatibus seu officiis praedictis inclusis, perpetuo existant, auctoritate et tenore supradictis perpetuo erigimus et instituimus; ita quod etiam sacristia, hostellaria et cantoria, personatibus seu officiis huiusmodi, per obitum illos seu illa obtinentium vacantibus, illi seu illa suppressi seu suppressa sint eo ipso, ac eorum fructus, redditus, proventus et emolumenta quaecumque mensae capitulari praedictae applicata et appropriata fore censeantur.

Mensae capitulari prioratus uniti, iuncta lege adimplendi annexa onera.

§ 10. Ac eidem mensae capitulari de Langiaco, de Merloto, de Bornello, de Villari-Sylva et de Oseyo, cum primum percessum vel decessum eisdem prioratus in titulum vel commendam obtinentium, aut alias quovis modo, simul vel successive; necnon de Vendaco, cum, decedente pro tempore sacrista ipsius ecclesiae, et sacristia praedicta per illius decessum suppressa, ac per illius suppressionem unione huiusmodi dissoluta, per dissolutionem huiusmodi vacaverint, prioratus praedictos, qui conventuales non sunt, ex nunc, prout ex tunc et e contra, etiamsi ad prioratus et officia huiusmodi consueverint qui per electionem assumi, eis cura imminuat animarum, cum illis annexis, supportatis prius omnibus eisdem officiis et prioratibus incumbentibus oneribus, necnon omnia et singula omnium et singulorum suppressorum officiorum praedictorum fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta quaecumque, quorum ac sacristiae et omnium prioratum praedictorum insimul fructus, redditus et proventus viginti quatuor ducatorum auri de Camera, secundum communem aestimationem, ut asseritur, summam non excedunt, auctoritate et tenore praedictis perpetuo unimus,

annectimus, et incorporamus; et applicamus, et appropriamus; ita tamen quod officia et prioratus huiusmodi nunc in titulum vel commendam aut alias quomodolibet obtinentes, quoad vixerint, illorum onera illis respective incumbentia supportando, absque praepiudicio ipsorum capituli, illorum fructus huiusmodi, prout hactenus perceperunt, percipere et retinere possint; liceatque praefatis capitulo de Langiaco, de Merloto, de Bornello, de Villari-Sylva, de Oseyo et de Vendaco prioratum et annexorum, iuriumque et pertinentiarum suarum, necnon omnium bonorum et etiam iurium et pertinentiarum suppressorum officiorum praedictorum, cum, ut praefertur, vacaverint, corporalem, realem et actualem possessionem, per se vel alium seu alios, propria auctoritate et absque alia declaratione, libere apprehendere et perpetuo retinere; necnon eisdem prioratibus sic unitis, per presbyteros idoneos ad ipsorum capituli nutum ponendos ac amovendos, et locorum ordinariis, solutis tunc iuribus illis solvi consuetis, praesentandos, deserviri, et animarum curam illis forsitan imminentem exerceri facere, dioecesanorum locorum et aliorum quorumvis licentia minime requisita. Sicque tamen quod capitulum praefati, ratione prioratum huiusmodi mensae capitulari sic unitorum, omnia onera illis incumbentia, quae prioratum huiusmodi priores, pro tempore existens ipsius ecclesiae abbas bedellum suum, guardianum nuncupatum, prout hactenus habere consuevit, habeat; et similiter decanus et capitulum huiusmodi eorum bedellum habere et deputare, ac unum magistrum in cantu et sex pueros chori, ad eorum nutum amovibiles, tenere et manutenere.

§ 11. Et decanus primum locum et primam vocem in capitulo et illius tractatibus, archidiaconus vero secundum locum et secundam vocem, thesaurarius tertium

Normam sedendi dignitates obtinentibus praescribit.

† Addendum e Gall. Chr.: existentes sibi tenebantur, etiam sibi teneantur; et insuper quod modernus ac pro tempore existens etc. (R. T.).

locum et tertiam vocem, sacrista quartum locum et quartam vocem, hostellarius quintum locum et quintam vocem, cantor vero sextum locum et sextam vocem habere, et alii canonici praefati, sive habitum regularem dimittant sive non, et alii, qui de novo recipiuntur, ordinem suae receptionis servare debeant; ac in choro ecclesiae praedictae decanus in primo, thesaurarius in secundo et hostellarius in tertio stallo prope ingressum chori ecclesiae huiusmodi a parte sinistra, et archidiaconus in primo, sacrista in secundo et cantor in tertio stallo a parte dextera, prope ingressum chori praedicti sedeant; alii vero canonici, tam praesentes quam futuri, hinc inde a dexteris et a sinistris suae receptionis ordinem servent. Thesaurarius etiam, cantor pro tempore effectus, locum non mutet, et huiusmodi sedendi ordo in eodem choro et alibi, ac incedendi, quoad omnes dignitates et personatus seu officia obtinentes et alios simplices canonicos, praeter quam in sacro presbyteratus ordine non constitutos, qui vocem in capitulo non habeant, nec in altioribus sedibus, sed inferioribus sedeant, servetur.

§ 12. Quodque in ipsa ecclesia maiores missae et horae canonicae distincte et debite, ac cum pausa et debito accentu, nec non devota psalmodia, secundum usum, ritum et morem dictae Romanae Ecclesiae, celebrentur et recitentur; et diebus solemnibus, decanus, in absentia vel negligentia seu impedimento abbatis; et in absentia decani, archidiaconus; et in absentia archidiaconi, thesaurarius; et in absentia thesaurarii, alii personatus seu officia huiusmodi obtinentes, si eis placuerit, missas et alia divina officia cum ornamentis convenientibus, assistentibus sibi duobus ex simplicibus canonicis inibi praesentibus, qui sibi gradatim assistere teneantur, celebrare debeant; et cantor rotulum, tam de dictis duobus quam aliis eiusdem ecclesiae cano-

nicis, qui in praedictis diebus solemnibus lectiones matutinales, quam cappellani et alii, qui alia officia dicere et decantare teneantur, conficere, et in loco per decanum et capitulum propter hoc eligendo affigere; ac dicti quatuor cappellani, hebdomadarii nuncupati, successive unus post alium per unam hebdomadam, iuxta ordinem per dictum cantorem indicendum, maiores missas ordinarias seu diei occurrentis, ac horas canonicas, nisi aliquis eorumdem canonicorum missam et officia huiusmodi celebrare voluerit, incipere et terminare; alii vero ex ipsis quatuor hebdomadariis, qui non erunt in turno seu hebdomada ad alias missas celebrandas, in dicta maiori missa ordinaria et aliis maioribus, diaconum et subdiaconum, si cum diacono et subdiacono decantari debeant, alternatis vicibus, secundum ordinem per eundem cantorem super hoc statuendum, facere; et dicti duodecim alii cappellani tres magnas missas et quatuor minores, qualibet die, et ultra illas, singulis quartis et sextis feriis ac sabbati diebus, unam parvam missam, secundum turnum, modum et rotulum per dictos decanum et capitulum ordinandum et per eundem cantorem indicendum, decantare et celebrare teneantur.

§ 13. Nullique ad cappellanas huiusmodi admittantur, nisi bene legere et sufficienter cantare sciant, et actu presbyteri vel in aetate, in qua infra annum ad sacros et presbyteratus ordines promoveri possint, constituti existant; et si alicui, modo praemisso non qualificato, aliqua praedictarum cappellaniarum conferatur, collatio huiusmodi sit ipso iure nulla; sic quod si aliquis, cui ex eisdem cappellaniis provisum fuerit, infra annum ad sacrum presbyteratus ordinem, legitimo impedimento cessante, promotus non extiterit, cappellania sibi collata ipso iure vacare censeatur, et de illa, absque alia declaratione, per abbatem alteri qualificato provideri possit.

Res et bona capituli quo pacto sint administranda.

§ 14. Et abbas, pro sua domo abbatiali, totum id et quidquid est a clausura stabulorum veniendo usque ad torcular, et a dicto torculari eundo per longitudinem horti usque ad stabulum, per dilectum filium Raynaldum sive Reynal possessum; et residuum, non comprehensis eis quae sunt a dormitorio et refectorio, capitulo et canonicis praefatis remaneat, ad edificandum et domos canonicales et clausuras aedificandum, secundum partem et distributionem per dictos decanum et capitulum faciendam; quodque domus et omnia et singula bona, res et iura, fructus, redditus, proventus, dominia, haereditagia, terrae, prata, pascua, census et alia iura, quae ad singula suppressa officia respective et divisim, spectent et pertineant ad dignitates et personatus seu officia, loco suppressorum offic. erecta, pro tempore obtinentes, libere, prout hactenus spectarunt et pertinuerunt; et si contingat quod aliqui ex canonicis adquirant aliquas domos in ipso oppido, a domo quam dilectus filius Franciscus Vachat habitat veniendo directe ab utraque parte usque ad muros ipsius oppidi, dictae domus sic acquisitae et ab illis dependentia quaecumque, ubicumque fuerint, et aliae praedictae domus claustrales, non comprehensis dictis domibus dignitatum et personatum praedictorum, eisdem decano et capitulo pertineant; et illae pro tempore vacantes, canonicis seu aliis eiusdem ecclesiae cappellaniis et habituatis plus et ultimo offerentibus ad vitam beneficalem tantummodo vendi, et pecuniae ex hoc provenientes in emptio-nem librorum, calicum et ornamentorum ecclesiae praedictae converti debeant. Nec non abbas, ultra id, quod dictis canonicis competebat loco alimentorum et eorum, quae dictus abbas religiosi suppeterere tenebatur, eisdem canonicis singulis annis, super fructibus mensae abbatialis, ipse et eius successores dictae ecclesiae abbates

pro tempore existentes, quantitatem septingentorum bichetorum grani, bladi, frumenti, cum centum modis vini, mensurae illius oppidi, necnon trecentas sexaginta libras turonenses in pecunia numerata eisdem decano et capitulo perpetuo in festo S. Remigii dare et effectualiter persolvere teneatur, saltem donec et quousque idem modernus et pro tempore existens abbas, similes grani, vini et pecuniarum quantitates in competenti reddito, oneribus deductis, super bonis a praefato monasterio dependentibus, et de pertinentiis mensae abbatialis praefatae existentibus, realiter et cum effectu assignaverit; quodque praemissorum omnium et singulorum aliorum, eisdem decano et capitulo in futurum competentium, duodecima pars in arcam communem dictorum capituli anno quolibet primitus et ante omnia pro negotiis, rebus et indigentibus eorumdem decani et capituli reponatur et recondatur. Reliqua vero in distributionibus quotidianis, tam eorumdem canonicorum quam hebdomadariorum et aliorum cappellaniarum, ad dictamen et ordinationem dicti decani et capituli praedictorum, applicentur et distribuuntur; ac quod dignitates, personatus, canonicatus et praebendas ac cappellanas in eadem ecclesia nunc et in futurum obtinentes, et illis in divinis deservientes, habituati nuncupati, sint usuarii, habeantque liberum usum in nemoribus sive caeduis et forestis ipsius monasterii, ad dictum abbatem et eius mensam abbatialem spectantibus, tam ad domicandam in claustro dictae ecclesiae quam ad comburendam, ac ad scallatos, paxillos seu perticas conficiendum et capiendum pro eorumdem vineis tam ad capitulum seu mensam capitularem, quam ad dignitates, personatus seu officia ac canonicatus, praebendas ecclesiae huiusmodi spectantibus, necnon ad dolia, pro vinis earundem vinearum recolendis, componendum et faciendum.

¹ Gall. Christ. monachis (n. 1.).

quae quidem ligna ad domificandum et scallatos ac paxillos et perticas conficiendum, eisdem; cum signo et marca dicti abbatis more solito liberentur; ac liberi et immunes sint perpetuo a solutione molendinarii seu moliturae suorum granorum, et minagii ac furnagii pro suis et suorum usu; ipsique capitulum et habituati dictae ecclesiae in illius claustro solum et unicum furnum pro omnibus habere possint; et quilibet obtinens dignitatem vel personatum seu officium ac canonicatum et praebendam percipiat distributiones pro canonicatu et praebenda, et non pro dignitate vel personatu seu officio, quarum quidem distributionum taxa per capitulum, secundum quantitatem fructuum et reddituum ecclesiae praedictae, fiat; ita quod canonici in presbyteratus ordine non constituti solum unam semipraebendam, et tres cappellani insimultantum quantum unus canonicus, tam in distributionibus quotidianis quam aliis, sic quod quilibet tertiam partem valoris unius praebendae; et quilibet cappellanus hebdomadarius unam semipraebendam, et magister puerorum chori, pro se et praefatis sex pueris, unam praebendam cum dimidia per manus ipsorum capituli, pro eorum victu, vestitu et manutentione, percipiant; ita quod si, per praebendarum praedictarum suppressionem aut alias, ecclesiae praedictae fructus augeri contingat tempore procedente, eo casu etiam dictorum hebdomadariorum, cappellanorum et magistri puerorum, secundum canonicorum distributiones, augeantur. Bedellus vero capituli, secundum discretionem eorumdem capituli, salarium percipiat; et quilibet obtinens dignitatem, personatum vel officium in ecclesia huiusmodi habeat singulis annis duos menses cum dimidio; ac quilibet canonicus duos menses de absentia continuos, vel pluribus continuis vel divisim diebus, quibus nihil perdant de praedictis suis grossis fructibus,

sed praesentes reputentur; ita tamen quod nullus, sive constitutus in dignitate, sive sit canonicus simplex, absens percipere valeat quotidianas distributiones, in quibus continentur grana, vina et pecuniae, quae pro alimentis eiusdem capituli data fuerunt, sic quod de distributionibus pro absentibus nihil ministretur; poterunt tamen capitulum praefati cum canonicis, illorum permissione et licentia absentibus, ex iusta et rationabili causa, super huiusmodi fructibus et distributionibus in absentia percipiendis dispensare; liceatque dicto abbati unum canonicum ex numero dictorum duodecim habere, qui, etiam absens, suos grossos fructus percipiat; et dignitates seu personatus aut officia huiusmodi pro tempore obtinentes, quamvis absentes fuerint, grossos fructus dignitatum et personatum suorum, dicta eorumdem absentia non obstante, percipere valeant; sed de eorum praebendis nihil, nisi, ut praefertur, durante absentia dictorum duorum mensium, percipere possint. Et quoties dignitates et personatus seu officia ac canonicatus et praebendae, necnon cappellaniae huiusmodi pro tempore vacabunt, illi, quibus de iisdem dignitatibus et personatibus sive officiis, canonicatibus et praebendis ac cappellaniis provideri contigerit, donec sint pacifici possessores, vel aliquis colligantium super illis sententiam, recredientiam nuncupatam, desuper reportaverit, nullos fructus ex eis percipere valeant, sed dicti fructus per ipsos capitulum, durante lite, percipiantur; et ipsi capitulum ex illis divina officia, ad quae dignitates, personatus seu officia, canonicatus et praebendas vel cappellanas huiusmodi obtinentes tenentur, celebrari faciant; et residuum, si quid sit, in utilitatem et pro negotiis capituli huiusmodi convertatur.

§ 15. Quodque decanus, qui loco camerarii, ratione onerum camerariae incumbentium, sexaginta libras turonenses pro

Peculiares redditus dignitatibus assignati.

una, videlicet in S. Ioannis Baptistae, et aliarum medietatibus in Domini nostri Iesu Christi Nativitatum festivitatibus; archidiaconus autem, ratione onerum infirmariae incumbentium, triginta libras turonenses pro una videlicet in celebritate Omnium Sanctorum, et alia in festo Resurrectionis eiusdem Domini nostri Iesu Christi; et thesaurarius, ratione onerum cellariae incumbentium, ultra manutentionem lampadis in ecclesia B. Mariae Virginis eiusdem monasterii continuo ardentis, sexaginta solidos turonenses, pro una in celebritate Omnium Sanctorum, et alia aequis portionibus in festo Resurrectionis huiusmodi; hostellarius vero dimidium dolium boni vini in festo Nativitatis Domini, singulis annis perpetuo, capitulo huiusmodi persolvere, et dictus hostellarius eleemosynam per eum feria quinta maioris hebdomadae fieri solitam, similiter perpetuo illam facere; sacrista autem onera per eum supportari solita, donec sacristiam huiusmodi per obitum nunc illam seu pro tempore possidentis vacare contigerit¹, omnia dominia, iura, fructus, redditus et emolumenta quaecumque per modernum sacristam, ratione ipsius sacristiae, percipi solita, penitus percipiant; dictusque prioratus de Vendaco eidem sacristiae unitus, etiam cum suis iuribus et pertinentiis universis, mensae capitulari praedictae perpetuo unitus sit et remaneat; et tunc capitulum huiusmodi onera sacristiae et prioratus de Vendaco praedictis incumbentia omnino supportare, ac ecclesiam praedictam in omnibus manutenere ac reparare: sic tamen quod idem abbas manutentionem et reparationem huiusmodi, nunc et donec dicta unio suum sortita fuerit effectum, more solito facere teneatur; et expensae convivorum quae dominica, cuius missae introitus incipit *Quasi modo*, et B. Mariae Magdalenes ac translationis eiusdem, nativitatum ac anniversarii ipsorum Gerardi

¹ Contigerit, omnino supportare teneantur; sed cum primum illam sic vacare contigerit, omnia etc. Ex Gall. Christ. (n. τ.).

et Bertae fundatorum diebus fieri solebant, in piiseleemosynis dictis diebus, iuxta taxam seu providam ordinationem per abbatem et capitulum desuper faciendam, expensis ipsorum decani et capituli, perpetuis futuris temporibus erogandis et distribuendis convertantur et applicentur.

§ 16. Quodque spolia decedentium monachorum, quae abbati dicti monasterii pertinebant, de cetero per ipsum abbatem exigi non possint, nisi canonici ipsi ab intestato decederent, quo casu dictus abbas sic in omnibus bonis mobilibus succedat.

§ 17. Ac abbas et capitulum praefati bona mensarum suarum praesentia et futura, aliqua locatione seu arrendatione ultra novem annos, altero non consentiente et inconsulto, quoquomodo arrendare seu locare nequeant.

§ 18. Ac quod ius nominandi ad dictam abbatiam, illius occurrente vacatione, ad praefatum Franciscum et pro tempore existentem Francorum regem: collatio vero canonicatum et praebendarum huiusmodi, si quando et cum primum ad dictum numerum reducti fuerint, ad praefatum regem et dictum abbatem, ita quod primo vacaturorum ad abbatem, et secundo loco etiam vacaturorum canonicatum et praebendarum ad regem praefatos alternative secundum vacationem illorum. Collatio autem dignitatum, personatum, cappellaniarum, prioratum, parochialium ecclesiarum et aliorum beneficiorum a dicto monasterio dependentium, ad dictum abbatem pleno iure; praesentatio vero beneficiorum ab officiis olim¹ nunc in dignitates erectis, dependentium, ad decanum, archidiaconum et thesaurarium praedictos; aliorum tamen ab officiis, nunc personatibus seu officiis sacristiae, hostellariae et cantoriae dependentium, postquam illorum fructus mensae capitulari praedictae applicati fuerint, ad capitulum et capitulum praefatis, et collatio seu institutio ad abbatem respective spectent et pertineant.

¹ Regularibus addit Gall. Christ. (n. τ.).

De spoliis decedentium.

Bona mensarum non arrendanda, alienanda etc.

Ius nominandi ad abbatiam regi concessum;

Ad canonicatum vero alternative regi et abbati;

Ad dignitates et personatus, abbati;

Ad beneficia a prioratibus dependentia, capitulo.

§ 19. Et quoniam ad priores prioratum de Langiaco, de Merloto et de Villari-Sylva, de Bornello et de Oseyo praedictorum, mensae capitulari, ut praefertur, unitorum, forsitan competunt aliquorum beneficiorum vel officiorum ecclesiasticorum collationes, praesentationes, provisiones, institutiones seu aliae dispositiones, illae, postquam dictorum prioratum unio praesentium vigore sortita fuerit effectum, ad capitulum praefatos penitus spectent et pertineant.

Causae capitularium a capitulo ipso cognoscendae.

§ 20. Quodque omnes causae dignitates et personatus seu officia obtinentium, ac canonicorum, cappellanorum et aliorum habituatorum eiusdem ecclesiae, tam criminales quam civiles et mixtae, sive de parte ad partem, coram praefato abbate aut eius vicario in loco capitulari eiusdem ecclesiae vel alibi infra ambitum¹ in quo habebunt carceres necessarios, et nullo modo in consistorio officialatus praefati tractentur, nec ipsi canonici aut habituati in carceribus officialatus huiusmodi introduci possint, sed eorumdem canonicorum causae activae et passivae in dicto capitulari vel alio loco infra illius ambitum tractari debeant.

Abbas et capitulum exempti declarantur.

§ 21. Ac quod ecclesia huiusmodi, nec non abbas, dignitates, personatus vel officia obtinentes, capitulum, canonici, hebdomadarii et alii cappellani, personae, ministri et habituati ecclesiae huiusmodi pro tempore existentes, cum universo territorio ipsius olim monasterii, nullius provinciae, prout prius monasterium et illius abbas ac officia obtinentes, necnon conventus, monachi et personae ac territorium huiusmodi non erant, sic de cetero non existant, nullique archiepiscopo seu primati subsint, nec ab illo, praeterquam a nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus et dictae Sedis legato, visitari possint, eisdem auctoritate et tenore, perpetuo statuimus et ordinamus ac decernimus.

¹ Gall. Christ. addit *eiusdem* (n. r.).

§ 22. Praeterea abbati et capitulo praefatis in executione praesentium dilectos filios Mathurinum de Rupemorello, Ioannem Andream de Ludesse, Antonium Desquieux et Petrum Foilhac, alias Gerbe, ac alios clericos saeculares, quos maluerint, eiusdem ecclesiae canonicos praebendatos recipiendi; necnon statuta et ordinationes rationabilia et honesta ac sacris canonibus non contraria, super receptione personarum ac celebratione divinorum officiorum et agendis per ministros eiusdem ecclesiae, ac capitulis generalibus et particularibus celebrandis et tenendis, necnon divisionibus fructuum faciendis, ac distributionibus percipiendis vel dimittendis, et horis canonicis, ac thesaurario et aliis officiis necessariis, necnon iis quae concernunt decorem et honestatem dictae ecclesiae, etiam quoad delationem almutiarum, ac bonos mores dictorum magistrorum et puerorum, et super aliis, quae circa omnia praemissa maiori declaratione indigebunt, substantia non mutata, et praeminentia abbatis, capituli et aliorum ecclesiae predictae ministrorum pro tempore existentium, quas habebunt in eadem ecclesia ac illius choro, etiam privando distributionibus, et alias multando non servantes statuta ecclesiae huiusmodi, etiam super honore superioribus exhibendo et caeteris omnibus aliis quae viderint, statuenda, condendi et edendi, ac condita et edita, quoties opportunum fuerit, mutandi, limitandi, corrigendi et interpretandi secundum rerum et temporum qualitates, et loco illorum aliud vel alia statuta et ordinationes, quoties eis placuerit et visum fuerit expedire, de novo edendi et faciendi, quae, postquam condita, limitata et correctae fuerint, dicta auctoritate apostolica confirmata sint et esse censeantur, et ad quorum observationem singuli de gremio dictae ecclesiae adstricti sint, et ad id, cum poenarum et censurarum

Capitulo data facultas concedendi statuta pro meliori rerum directione.

ecclesiasticarum adiectione, compelli possint, plenam et liberam facultatem et auctoritatem concedimus per praesentes.

Cum abbatibus ceterisque dispensat a quacumque irregularitate, eosque ad quaecumque beneficia, habitat etiam saecularia.

§ 23. Necnon abbatem et monachos praefatos et eorum singulos, qui, propter transgressum institutorum regularium praedictorum, aliquam apostasiae notam sive irregularitatem aut inhabilitatem forsitan incurrerint, ab huiusmodi excessibus, nec non apostasia et quibusvis excommunicationis et aliis sententiis, censuris et poenis ecclesiasticis, quam praemissorum occasione quomodolibet incurrerint, eadem auctoritate et praesentium tenore absolvimus, sic cum eis super irregularitate, si quam, censuris huiusmodi ligati, missas et alia divina officia celebrando, aut alias se immiscendo contraxerint: quodque etiam abbas dignitates, personatus; canonici et cappellani quaecumque, quodcumque et qualiacumque, cum cura, sine cura, saecularia, alias se invicem compatiencia beneficia ecclesiastica, etiamsi canonicatus et praebendae aut dignitates, personatus, administrationes vel officia in cathedralibus, etiam metropolitanis, post pontificales maiores, seu collegiatis ecclesiis huiusmodi principales fuerint, si alias canonicè conferantur aut eligantur, praesententur vel alias assumantur ad illa et instituantur in eis, etiam post reductionem huiusmodi, ac si regulares numquam fuissent, absque alia dispensatione, recipere, et illa, necnon quaecumque, quodcumque et qualiacumque alia beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia ac praedicti ac quorumvis Ordinum regularia, etiamsi saecularia, parochiales ecclesiae vel earum perpetuae vicariae; regularia vero beneficia huiusmodi, monasteria, prioratus, praepositorum, praepositorum, dignitates, etiam conventuales, personatus, administrationes vel officia, tam saecularia quam regularia, consueverint qui per electionem assumi, eisque cura imminet

animarum, quae singuli eorum in dicto monasterio vel alibi, etiam ecclesiis cathedralibus, etiam regularibus, etiam ex quibusvis concessionibus et dispensationibus apostolicis, etiam natalium et aetatis ac aliis quibuscumque defectibus non obstantibus, in titulum et commendam et alias obtineant et expectent, ac in quibus et ad quae ius eis quomodolibet competit, absque nova provisione seu commenda et possessionis adeptione per eos desuper faciendis, ut prius, quoad vixerint, retinere, illaque omnia et singula, simul vel successive, simpliciter vel ex causa permutationis, quoties eis placuerit, dimittere et eidem commendae cedere; ac loco dimissi vel dimissorum aliud vel alia, simile vel dissimile, aut similia vel dissimilia beneficium vel beneficia, ecclesiasticum vel ecclesiastica quaecumque, quodcumque et qualiacumque se invicem compatiencia¹ similiter recipere et, ut praefertur, retinere; necnon quascumque pensiones annuas super quibusvis fructibus, redditibus et proventibus ecclesiasticis eis forsitan assignatas, etiam, ut prius, quoad vixerint, percipere, exigere et levare; ac quibuscumque gratis et dispensationibus ac indultis sibi et eorum cuilibet apostolica vel alia quavis auctoritate quomodolibet hactenus concessis, necnon eidem erectae ecclesiae ac illius abbati, capitulo, necnon dignitates et personatus ac canonicatus et praebendas inibi pro tempore obtinentibus, necnon omnibus et singulis beneficiatis et aliis personis ac ministris ipsius ecclesiae, etiam pro tempore existentibus, omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, libertatibus², praerogativis, concessionibus et indultis, quibus aliae collegiatae ecclesiae saeculares et illorum capitula ac dignitates et personatus obtinentes necnon canonici ac clerici beneficiati, personae et ministri de iure vel consuetudine utuntur, potiuntur et gaudent, uti, potiri et gau-

¹ *Compatientia* Gall. Christ. (n. r.).

² *Favoribus* addit G. C. (n. r.).

dere poterunt quomodolibet in futurum, ac etiam aliis gratis et indulgentiis per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros eis ac dicto monasterio quoquomodo concessis, quorum omnium tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, quibus antea utebantur, potiebantur et gaudebant, uti, potiri et gaudere; necnon beneficia sub eisdem dispensationibus comprehensa recipere et iuxta illarum tenorem retinere libere et licite valeant, dispensamus, sibi que pariter indulgemus. Ac omnem inhabilitatis et infamiae maculam sive notam per eos, praemissorum occasione, forsani contractam penitus abolemus, nec non beneficia obtenta, et ius huiusmodi propter reductionem praedictam non vacare et commendas non cessare, ac dispensationes et gratias et indulta huiusmodi plenam roboris firmitatem obtinere, ac cum clausula permutandi et commendae cedendi derogationibus, ac omnibus et singulis aliis in eis contentis clausulis, eisdem abbati, capitulo et canonicis, etiam post reductionem huiusmodi, suffragari posse et debere in omnibus et per omnia, ac si reductio ipsa minime facta fuisset, seu illa ecclesiae, abbati, capitulo et monachis praefatis, ut ecclesiae saeculari et personis saecularibus, principio concessa fuissent; ipsosque Deodatum et pro tempore existentem dictae ecclesiae abbatem ad docendum de concessione facultatis eius subditos, et infra limites praedictos commorantes, clericali characteri insigniendi, et minores ordines eis conferendi, ac alios maiores ordines ab aliis recipiendi licentiam concedendi, aliisque privilegiis et indultis praedictis, olim abbati dicti monasterii pro tempore existenti concessis, nullatenus teneri, nec ad id compelli posse.

§ 24. Sed praesentes ad id in iudicio et extra sufficere, nec alterius probationis adminiculum requiri debere, necnon eas-

dem praesentes et in eis contenta quaecumque, quovis praetextu seu quavis occasione vel causa, etiam necessario exprimenda, de nullitatis vitio aut intentionis defectu, per quoscumque iudices, cuiuscumque dignitatis existant, notari seu impugnari et illarum effectum quoquomodo impediri non posse, sed suum plenum effectum sortiri debere; necnon uniones et applicationes huiusmodi sub quibusvis revocationibus, suspensionibus et derogationibus unionum et applicationum effectum non sortitarum per nos et Sedem praedictam, sub quibuscumque tenoribus et formis, etiam pro tempore faciendis, nullatenus comprehendi, nec comprehensas, sed semper ab eis exceptas, ac per illas ius quaesitum esse et censer; necnon praemissa omnia et singula vim contractus, transactionis et concordiae inter ipsos abbatem et capitulum invicem ac praefatum Franciscum, et pro tempore existentem Francorum regem, necnon Sedem praedictam, favore et contemplatione huiusmodi novae erectionis et ad saecularitatem reductionis, obtinere, ac inter cetera Franciae privilegia adscribi et computari: sic in praemissis omnibus et singulis per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes et dictae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et diffiniri debere, necnon quidquid secus super praemissis vel eorum aliquo, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, irritum et inane decernimus.

§ 25. Quocirca venerabili fratri nostro episcopo Bethleemitensi, et Nivernensi ac Antissiodorensis officialibus per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte dictorum abbatum et

Deputati eorum exequutores.

capituli seu alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra presentes literas et in eis contenta huiusmodi, sub censuris et poenis ecclesiasticis, firmiter observari, ac singulos, quos ipsae praesentes literae concernunt, illis pacifice gaudere, non permittentes eos desuper per quoscumque, quavis auctoritate fungentes, contra praesentium tenorem quomodolibet molestari, impediri seu perturbari; contradictores, molestatores quoscumque et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendo, ac censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus, quoties opus fuerit, aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Obstantium derogatio.

§ 26. Non obstantibus praemissis, ac priori voluntate nostra praedicta, necnon Lateranensis concilii novissime celebrati uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri prohibentis, et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon fundatione laicali monasterii de Vezeliaco huiusmodi, et translatione illius status de monialibus in monachos, et de monachis in saeculares, ipsiusque monasterii et Ordinum praedictorum, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, statutis et consuetudinibus, necnon privilegiis et indultis apostolicis illis ac quibusvis Universitatibus studiorum generalium et illorum personis, etiam super nominationibus faciendis et alias, sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, necnon irritantibus et aliis decretis, etiam motu proprio et quavis, etiam regia, consideratione, ac ex quibusvis causis concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua mentio

fieri deberet, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, quoad praemissa specialiter et expresse derogamus, et sufficienter derogatum esse, et adversus praesentes nemini suffragari posse decernimus; ac quorumvis tribunalium consuetudinibus, necnon contradictione alicuius partis conventus monasterii huiusmodi, ac dissensu seu consensus defectu vel contradictione cuiusvis dicti Ordinis superioris aut alterius forsani facta contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, a dicta sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 27. Decernentes transumptis praesentium seu processibus aut literis dictorum executorum aut cuiuslibet eorum, manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius eorum seu alicuius curiae ecclesiasticae aut personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eandem prorsus fidem in iudicio et extra adhiberi debere, quae ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitae vel ostensae.

Transumptis danda fides.

Nulli ergo etc.

Conclusiones.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo trigesimo septimo, tertio idus ianuarii, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 11 ianuarii 1537, pontif. anno III.

XVII.

*Iurisdictio et facultates Vincentii cardinalis Neapolitani nuncupati, in alma Urbe legati de latere deputati, ob discessum Pontificis versus civitatem Placentiae*¹.

¹ Huiusmodi legationum bullas, quarum magnus est numerus, supervacuas arbitratus sum, et ideo hanc solummodo et alteram ex antiquioribus (Innoc. VI, constitut. 1, *Cum onus*, tom. IV, pag. 303) posui, ut concessionem iurisdictionum, tempore variari, dignoscat lector.

Paulus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Vincentio, tituli S. Mariae Transiberim presbytero cardinali, Neapolitano nuncupato, in Urbe eiusque territorio et districtu, nostro et Apost. Sedis legato, salutem et apostolicam benedictionem.

Pontifex de-
cravit Placen-
tiam se confer-
re.

Licet potestatis plenitudo desuper nobis commissâ sit, et universi gregis dominici, divina disponente clementia, curam habeamus, finem tamen humanae possibilitatis excedere non valentes, considerantesque quod circa singula per nosmetipsos apostolicae servitutis debitum absolvere non possumus, nonnumquam aliquos, et praecipue sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, in sollicitudinis partem assumimus, ut ipsis vices nostras supplementibus, ministerium nobis desuper commissum, favente pietate superna, facilius et salubrius exequamur. Et quamvis ad cunctorum christifidelium provincias, civitates et loca paternum studium et diligentiam adhibeamus, ad almam Urbem tamen nostram aciem nostrae considerationis paternis affectibus dirigentes, illam, cives, incolas et habitatores eiusdem, tamquam peculiare filios et devotos, diligentiori cura intuemur, et super eorum felici regimine pacifico et tranquillo desiderantes specialiter providere, ut praeserventur a noxiis, et optatis perfruantur incrementis. Cum itaque nos, pro nonnullis arduis et urgentibus negociis orthodoxae fidei ac publicum reipublicae christianae commodum concernentibus, ab ipsa Urbe ad aliquod tempus discedere, et ad civitatem nostram Placentiam, provinciae Mediolanensis, nos conferre, et dimissis in eadem Urbe Palatii nostri et Curiae Camerae Apostolicae causarum audientis, necnon gubernatore seu vicecamerario ac vicario seu eius locumtenente et senatore ac aliis eiusdem Urbis officialibus, Cancellariam nostram sub

plumbo, cum Cappella et nonnullis eiusdem Cancellariae et Curiae Romanae officialibus, nobiscum ducere intendamus.

§ 1. Nos, volentes interim bono et felici Urbis et Romanae Curiae praedictarum regimini providere, et potissimum ad te, quem etiam in magnis et arduis sacrosanctae Romanae Ecclesiae negociis versatum, eximia probitate et fidelitate rerumque gerendarum experientia et praecipue prudentia ac integritate comprobatum habemus, mentem nostram convertentes, ac sperantes quod, ea quae tibi duxerimus committenda, gratia tibi assistente divina, circumspicte, prudenter, iuste et fideliter exequeris: te, in Urbe praedicta eiusque territorio et districtu ac terris et locis illis adiacentibus, nostrum et dictae Sedis legatum de latere, in spiritualibus et temporalibus, vicarium generalem, de venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium consilio, auctoritate apostolica, tenore praesentium, usque ad beneplacitum vel ad eandem urbem reditum nostrum dumtaxat, creamus, constituimus et etiam deputamus.

§ 2. Dantes tibi harum serie pariter et concedentes plenam, liberam et omnimodam potestatem et facultatem ac auctoritatem, Urbem et loca praedicta, cum eorum territoriis, districtibus et pertinentiis, necnon personas, cives, habitatores, etiam curiales et ipsam Romanam Curiam sequentes, seu ad eandem undecumque venientes, dum in ea fuerint, seu in ea degentes, et incolas eiusdem, cuiuscumque status, gradus, ordinis, praeminentiae, dignitatis, etiam pontificalis, fuerint, ac eiusdem Romanae Curiae officiales existant, etiam si se exemptos a quocumque legationis officio praetenderent, nostro et dictae Romanae Ecclesiae nomine gubernandi, regendi et administrandi, prout coelestis gratiae infu-

Ideo pro Urbis et Curiae Romanae regimine legatum de latere cum facultatibus deputat hic expressis.

Facultas cognoscendi causas et quoscumque etiam exemptos puniendi.

sio et tua prudentia persuadebunt, reformandi et corrigendi, occupata recuperandi, necnon illa et alia deformata in pristinum et debitum statum reducendi, et iurisdictionem omnimodam exercendi; civiles et criminales, ecclesiasticas et spirituales, et super quibuscumque monasteriis, prioribus¹, praepositis, canonicibus et praebendis, dignitatibus, personatibus, administrationibus, officiis, ceterisque beneficiis ecclesiasticis, cum cura et sine cura, saecularibus et quorumcumque Ordinum regularibus, et profanas ad forum ecclesiasticum quocumque iure spectantes, ac mixtas quascumque, tam in dominio nostro quam extra, per appellationes extraiudiciales vel generales quærelas, etiam non obstante quod ad ipsam Romanam Curiam legitime devolutae, aut in illa de iuris necessitate tractandae seu finiendae non existant, illarumque et etiam aliorum quorumcumque et² quibuscumque iudicibus ecclesiasticis et saecularibus, quacumque auctoritate, dignitate seu praeminentia fulcitis, ad nos et Romanam Curiam ac Sedem huiusmodi, et pro quibuscumque gravaminibus vel definitivis sententiis pro tempore interpositis, primarum et secundarum ac ulteriorum appellationum causas, una cum negocio principali, coniunctim vel divisim, vel alias, prout tibi visum fuerit, ac omnibus et singulis earum incidentibus, dependentibus, emergentibus, etiam summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, alias iuxta casum et prout tibi videbitur, etiam cum potestate citandi in eadem Curia Romana, etiam extra eam, per edictum publicum, constituto summarie de non tuto accessu, ac inhibendi quibus et quoties fuerit inhibendum, audiendas, cognoscendas, decidendas et fine debito terminandas committendi.

¹ Prioratibus Cherub., ed. Lugd. 1712 (n. r.).

² Deest forte coram (n. r.).

§ 3. Et pari modo inter auditores dicti Palatii nostri seu eorum locatenentes distribui (ut moris est) faciendi, et per signaturam nomine nostro, videlicet, si illae iudicibus in Romana Curia per haec verba, videlicet, *Placet domino nostro Papae*; sive¹ extra eam, praeterquam ubi nos fuerimus, dirigendae, per concessum in praesentia domini nostri Papae, signandi; ac omnia et singula, per signaturam iustitiae concedi et committi solita, concedere et etiam eisdem auditoribus et locatenentibus seu aliis quibuscumque praelatis vel iudicibus, tam in Romana Curia quam extra eam, committendi, seu per te vel alium seu alios audiendi, cognoscendi, etiam summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu, ut praefertur, etiam reiteratione terminorum ex stylo Curiae seu natura observari consuetorum, ac etiam illorum omissione; illasque decidendi et terminandi, causasque ipsas, quando tibi placuerit, ab illis, quibus commissae fuerint, tam in dicta Curia quam extra, evocandi, et aliis etiam committendi. Et quascumque sententias, per te seu etiam alios iudices quoscumque latis, tam in Romana Curia quam extra eam, etiam si in rem transiverint iudicatam, executioni debitae demandandi, cum decreto literarum executorialium seu mandati executivi, etiam cum invocatione brachii saecularis, nullitates processuum, actorum, gestorum et sententiarum et tollendi et finiendi, ac restitutionem in integrum adversus rem iudicatam, etiam si tres sententiae conformes latae fuerint, etiam gratiose concedendi, dictarum causarum cognitionem, terminationem et executionem ac cursum instantiarum vel etiam fatalium suspendendi, ac restitutionem ad illa etiam concedendi.

§ 4. Necnon constitutionibus felices recordationis Bonifacii Papae VIII, prae-

Facultas committendi causas in Curia et extra.

Derogandi quoque omnibus privi-

¹ Si vero Cherub. l. c. (n. r.).

legita et consti-
per signaturam
iustitiae dero-
gari solitis;

decessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus, non tribus diaetis, et aliis per signaturam iustitiae derogari solitis, et etiam quibusvis privilegiis et indultis, tam Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori, quam aliis ordinariis iudicibus dictae Urbis, etiam per nos concessis et approbatis, etiam quod illis, nisi per signaturam manu nostra et motu proprio concessis, derogari non possit disponentibus, et hactenus observatis, specialiter et expresse derogandi.

Referendario-
que signaturae
iustitiae duos
vel unum de-
putandi.

§ 5. Necnon, si necessarium fore conspexeris, unum vel duos signaturae dumtaxat referendarios, quos malueris et ad hoc utiles et idoneos esse cognoveris, qui commissiones iustitiae huiusmodi referendariare, et in signatura per te facienda tibi assistere, ac illi interesse licite valeant, durante legatione tua tantum deputandi, et alia quae sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, qui hactenus signaturam iustitiae habuerunt, et dictae urbis legati facere et exercere potuerunt et debuerunt, faciendi et exercendi.

Facultas circa
beneficiorum col-
lationes.

§ 6. Omniaque et singula beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et Ordinum quorumcumque regularia, etiam si dignitates, etiam maiores et principales fuerint, et ad illa consueverint qui per electionem aut alium modum assumi, intra limites tuae legationis consistentia (basilicae Principis Apostolorum de Urbe ac Lateranensis et Beatae Mariae Maioris ecclesiarum canonicatibus, praebendis et illis, quae ad collationem alicuius ex venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus praefatis, respectu episcopatum, titulorum sanctorum presbyteralium aut diaconalium vel alias quocumque modo pertinent, dumtaxat exceptis), ac quorumcumque familiarium tuorum continuorum commensalium nunc et pro tempore exi-

stentium, etiam si ipsa ¹ familiaritate recessissent, et in quibuscumque provinciis seu locis consistant beneficia ecclesiastica, etiam si dispositioni apostolicae specialiter vel alias ex quavis causa, etiam de necessitate exprimenda, praeterquam familiaritatis nostrae, aut quoad ea, quae ad dispositionem tuam, ratione ecclesiarum vel beneficiorum tuorum, non pertinent, alicuius cardinalis viventis generaliter reservata, seu ex quavis generali reservatione affecta fuerint, cum illa, per cessus vel decessus aut alias, quavis dimissione illa nunc et pro tempore obtinentium, etiam si, ut praefertur, reservata fuerint, dummodo etiam, illorum commendis cessantibus vel unionibus temporalibus dissolutis, vel alias quocumque modo vacare contigerit, quibusvis personis, de quibus tibi videbitur, etiam quaecumque, quocumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtinenda et expectanda. Necnon, et si extra limites tuae legationis beneficia aliqua, ut supra qualificata, in civitatibus, dioecesibus et locis per duas diaetas dictae Urbi propinquis vacaverint, etiam si, ut praefertur, reservata fuerint, dummodo alicuius ipsorum beneficiorum reservatorum, praeterquam ex familiaritate nostra, in dictis civitatibus et dioecesibus vacantium huiusmodi, fructus, redditus et proventus summam seu valorem annum, secundum communem aestimationem, viginti quatuor florenorum auri de Camera non excedant, personis idoneis per te eligendis conferendi, et de illis etiam providendi, seu illa aliis beneficiis ecclesiasticis ad vitam uniendo, annectendi et incorporandi, verosque ultimarum vacationum modos, etiam si ex illis quaevis generales reservationes, etiam in corpore iuris clausae, resultent, pro expressis habendis. Ac etiam in ipsa Urbe, quamdiu ab ea absentes fuerimus, in quoscumque curiales et ipsam Curiam

¹ Si ipsi a familiaritate etc. Cherub. (n. r.).

sequentes seu cortisanos et officiales quoscumque ipsius Curiae nostrae, et ipsorum officiorum praesidentes, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, dummodo sanctae Romanae Ecclesiae cardinales non existant, omnimodam iurisdictionem exercendi, eosque pro excessibus puniendi, et, prout demeruerint seu deliquerint, a suorum officiorum exercitio suspendendi, et, prout iustitia suaserit, eos eisdem officiis suis privandi et destituendi.

Facultas ius di-
cendi contra of-
ficiales Roma-
nae Curiae ac
curiales et ba-
rones, commu-
nitates etc.;

§ 7. Necnon, etiam inter barones et milites, dominos temporales et nobiles ac personas alias saeculares et ecclesiasticas, necnon communitates et universitates ac populos et omnes alios saeculares discordes et differentes, Urbis, terrarum, locorum et districtus praedictorum, pacem et concordiam faciendi, et inter eos treguas indicendi; ipsosque ad eas et ipsarum observantiam quibuscumque poenis, districtioibus, sententiis et censuris, prout tibi videbitur, compellendi; concordem in unitatis et charitatis vinculo confovendi et confirmandi; rebelles et delinquentes ac eiusdem Romanae Ecclesiae hostes censuris et poenis, tam ecclesiasticis quam aliis, etiam pecuniariis et corporis afflictivis, arcendi et corrigendi, et ad nostram et dictae Romanae Ecclesiae unitatem reducendi.

Dispensandique
ad plura bene-
ficia et circa
aetatis et na-
taliū defectus.

§ 8. Necnon cum tuis et quinque praelatorum se asserentium familiaribus et continuis commensalibus, et decem, quos tu elegeris, personis aliis, ad duo, et si nobiles vel graduati fuerint, ad tria, seu cum dispensatione, ad duo, ad tertium curata, dummodo inter illa non fuerint nisi duae parochiales ecclesiae, seu alias invicem incompatibilia saecularia, etiam maiores et principales, personatus, administrationes vel officia, etiam curata et electiva, in cathedralibus, etiam metropolitanis, vel collegiatis ecclesiis, parochiales

ecclesiae vel earum perpetuae vicariae fuerint, et ad duo alia, etiam similia, simplicia, non tamen duos canonicatus et praebendas, sub uno et eodem tecto unius et eiusdem ecclesiae consistentia, si eis et cuilibet eorum alias canonice conferantur aut eligantur, praesententur vel alias assumantur ad illa, et instituantur in eis simul ad vitam, cum potestate permutandi et commendae cedendi, toties quoties in titulum et commendam respective obtinenda. Necnon super aetate in decimoseptimo dispensandi; super aetate et natalium defectibus, ad unum, et in vigesimo ad duo; necnon super defectum patientibus ad quaecumque, quocumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica, etiam si canonicatus et praebendae in cathedralibus, etiam metropolitanis, vel collegiatis ecclesiis, et alias, ut praefertur, qualificata fuerint; et ad canonicatus et praebendas cathedralium in undecimo, et aliarum collegiatarum in octavo sanctorum aetatum annis; et de non promovendo ad septennium, dummodo infra primum triennium dicti septennii ad subdiaconatus ordinem se faciat promoveri, vel aliud breve tempus, prout tibi videbitur; ac etiam de promovendo ad sacerdotium in vigesimotertio cum saecularibus clericis; cum regularibus vero, in vigesimosecundo anno; et de suscipiendo clericatum, minores et sacros, etiam presbyteratus, ordines in Romana Curia a quocumque antistite, et etiam extra eam, etiam extra tempora a iure statuta, in tribus tamen festivis diebus, dispensandi.

§ 9. Necnon quibuscumque Cancellariae regulis, processibus, acta et merita causarum, ac etiam praemissa omnia et singula concernentibus, dummodo alteri non tollatur ius quaesitum; ac etiam iurispatronatus laicorum, quoad beneficia familiarium tuorum et alia in limitibus tuae legationis vacantia vel ex tunc vaca-

Facultas dero-
gandi regulae
Cancellariae et
iurispatronatus.

tura, quae de illo ex consuetudine vel privilegio fuerint, in totum, alioquin pro medietate patronorum eorundem derogandi.

Absolvendi que a censuris;

§ 10. Et quascumque personas, quibus literas tuas, vigore praesentium, concesseris, a quibuscumque excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet tunc, etiam ob non paritionem rei iudicatae aut alias, in casibus in regula desuper edita expressis, innodati erunt, etiam si per annum et ultra in illis insorduerint, ad effectum gratiarum suarum dumtaxat consequendum, absolvendi; eorumque omnia et singula beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, saecularia et Ordinum quorumcumque regularia, quae in titulum vel commendam, etiam ex quibusvis concessionibus ac dispensationibus apostolicis, tunc obtinebunt et expectabunt, ac in quibus et ad quae ius tibi quomodolibet competet, quaecumque, quotcumque et qualiacumque fuerint, eorumque fructuum, reddituum et proventuum veros annuos valores, ac huiusmodi concessionum et dispensationum tenores pro expressis habendi.

Commissiones in forma Si in evidentem super allonationes honorum ecclesiae concedendi;

§ 11. Necnon quascumque concessionibus, si in evidentem utilitatem, super alienationibus et arrendationibus perpetuis seu temporalibus, etiam emphytheuticis, quorumcumque bonorum stabilium ad ecclesias, monasteria, dignitates, beneficia ac loca alia ecclesiastica intra limites tuae legationis consistentia, cuiuscumque valoris existant; in aliis vero locis, quantumcumque remotis, usque ad valorem centum florenorum auri de Camera dumtaxat, spectantia, cum insertione tamen literarum felicitis recordationis Pauli Papae II, praedecessoris nostri, quae incipiunt, *Cum in omnibus iudiciis*, communitur vel divisim, concedendi.

§ 12. Insuper contradictores et rebelles quoslibet per amotiones, privationes, depositiones, relegationes et proscriptiones perpetuas vel temporales, etiam sententia-liter, prout ad ipsam Romanam Curiam pertinuerint, sublato appellationis obstaculo, compescendi.

Contradictores etiam coercedi;

§ 13. Omniaque alia et singula ad honorem et statum nostri et ipsius Romanae Ecclesiae et populorum commoditatem faciendi, gerendi, mandandi, ordinandi, disponendi et exequendi, quae necessaria quomodolibet et opportuna fore cognoveris, et quae nosmetipsi facere possemus.

Omniaque faciendi, quae Pontifex facere potest.

§ 14. Et nihilominus singulari integritate, fidei constantia, iustitiae et rectitudinis zelo, clara providentia ac longa consummataque Urbis et Curiae praedictarum notitia in te evidentissime comprobatis, necnon maturitate consilii per te arduis et periculosis nostris ac dictae Sedis negociis, fideli experientia testimonium perhibente, praestitis, diligenter perspectis, dignum censentes ut te non minoribus praerogativis quam praedecessores nostri Romani Pontifices, alios, qui pro tempore fuerunt, in Urbe legatos prosecuti sunt, prosequamur, ultra supradictas, omnes et singulas alias facultates, quae pro quibusvis aliis dictae Romanae Ecclesiae cardinalibus a tempore piae memoriae Alexandri Papae VI, etiam praedecessoris nostri, in ipsa Urbe deputatis legatis, per quascumque literas, tam sub plumbo quam in forma brevis, sub quacumque forma et expressione verborum, concessae compertiantur, quarum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis haberi volumus, eidem circumspeditioni tuae harum serie concedimus, tibi que ut illis omnibus et per omnia, perinde ac si illae tibi specialiter et expresse concessae forent, uti, potiri et gaudere libere et licite valeas, indulgemus.

Concessio quarumcumque aliarum facultatum aliis legatis concessarum.

Approbatio gerendorum a legato.

§ 15. Decernentes commissionibus, manu tua et, vigore praesentium, de mandato nostro ac in praesentia nostra signandis, ac derogationibus eis concedendis, in iudicio et extra, perinde ac si propria nostra manu signatae fuissent, stari et indubitata fidem adhiberi, necnon omnia et singula alia, eorundem praesentium vigore, per te seu de mandato tuo, alias rite pro tempore gesta et concessa, ac quaecumque, quae inde sequuntur, valida et efficacia existere, et suos effectus sortiri debere.

Decretum irritans.

§ 16. Sicque per quoscumque iudices, quavis auctoritate fungentes, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et interpretari ac definiri debere, ac irritum et inane quidquid secus super his, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Executorum deputatio.

§ 17. Mandantes in super gubernatori, vicario eiusdem Urbis, auditori Camerae et senatori ac aliis officialibus quibuscumque in ipsa Urbe praesentibus, necnon omnibus et singulis baronibus, domicellis, stipendiariis, nobiles, civibus, incolis et habitatoribus ac personis aliis Urbis, Curiae, districtuum et locorum praedictorum, etiam forensibus ibidem pro tempore degentibus, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, in virtute sanctae obedientiae et sub poenis per te infligendis, ut tibi in omnibus pareant efficaciter et obediant, omni dilatione et exceptione cessante. Nos enim per te pro tempore facta, concessa et acta ac gesta quaecumque, necnon processus, sententias et poenas, quas per te, vigore praesentium, fulminari contigerit, rata habebimus, et faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam, inviolabiliter observari.

§ 18. Non obstantibus privilegiis, indulgentiis, tam apostolicis quam aliis ge-

neralibus vel specialibus, sub quacumque forma et expressione verborum, cuiuscumque, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis aut Ordinum, etiam Cisterciensis, Cluniacensis, Praemonstratensis, Grandimontensis, Cartusienensis, Vallis Umbrosae, Camaldulensis, Humiliatorum, Sancti Benedicti et Augustini, hospitalium Hierosolymitanorum, S. Ioannis et S. Mariae Teutonicorum, Calatravensis, S. Spiritus in Saxia et Sancti Antonii seu quorumcumque aliorum Ordinum existant, concessis, confirmatis et innovatis; ac praedicti Bonifacii praedecessoris de una, et in concilio generali de duabus diaetis edita, ac Lateranensis, Pictaviensis et generalis conciliorum, nec non de valore exprimendo et de concessione facienda in unionibus et illarum confirmationibus, ac de insordescensibus in censuris per tempus inibi expressum et alias; ac de non expediendis literis executorialibus et sequestris, nisi sub plumbo, et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis necnon ecclesiarum, in quibus saecularia et monasteriorum et aliorum regularium locorum, in quibus regularia beneficia huiusmodi forsitan fuerint, seu a quibus illa dependere contigerit, et Ordinum quorum extiterint, iuramento, confirmatione apostolica et quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus et aliis quibuscumque praemissis obviantibus, quae omnia et singula in literis per te super eisdem praemissis concedendis latissime exprimi posse volumus; praemissis ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis necnon quibusvis aliis privilegiis, literis et exemptionibus eis, sub quibusvis verborum formis et clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, per nos et Sedem eandem concessis et concedendis in posterum, quorumcumque tenorem existant, per quae, praesentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus earum im-

Derogatio contrariorum.

pediri valeat quomodolibet vel differri, et de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis, quae, quoad hoc, cuiquam nolumus suffragari.

Legatus in suis concessionibus non teneatur inserere hanc constitutionem.

§ 19. Volumus autem quod, in concessionibus, gratiis et literis per te vigore praesentium faciendis, praesentes literae nullatenus inserantur, sed, absque illarum insertione, perinde plenum sortiantur effectum, ac si ipsae praesentes de verbo ad verbum insererentur.

Hortatur legatum ut eius munus diligenter exequatur.

§ 20. Tu igitur, dilecte fili, munus huiusmodi devota mente suscipiens, te in illius executione sollicitum, ac verbo, sermone et opere studiosum et diligentem exhibeas, quo ex tuis laboribus, divina favente gratia, optati fructus succedant, quos speramus. Tuque per sollicitudinem tuam, praeter aeternae retributionis praemium, merito apud nos et Sedem praedictam commendari possis.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo trigesimo septimo, undecimo kalendas aprilis, pontificatus nostri anno quarto ¹.

Dat. die 22 martii 1537, pontif. anno III.

XVIII.

Confirmatio et nova concessio privilegiorum et gratiarum auditorum Rotae Romanae ².

Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis consueta benignitas ea, quae per praedecessores suos, praesertim personarum sibi et Apostolicae Sedi continuos labores impendentium commodum ac utilitatem concernentia

Exordium.

¹ Lege tertio (n. r.). ² Ad haec vide constitutionem XIII Clem. VII, *Convenit*, pag. 81 huius tomi.

concessa sunt, ut firma perpetuo et illibata persistent, libenter approbat, prout in Domino salubriter conspiciit expedire.

§ 1. Dudum siquidem felicitis recordationis Iulius secundus, Leo decimus et Clemens septimus, Romani Pontifices praedecessores nostri, dilectis filiis causarum Palatii Apostolici auditoribus ac eorum locumtenentibus tunc et pro tempore existentibus et eorum collegio diversa privilegia, concessionem, exemptiones, antelationes, praerogativas, facultates, gratias et indulta tunc expressa gratiose concesserunt et approbarunt.

Pontifices multas gratias auditoribus elargiti sunt

§ 2. Nos dignum, quin potius debitum, censentes dictos auditores et locatenentes, qui pro publica utilitate quotidie et incessanter invigilant, et in iustitia personis ad Sedem ipsam ex omnibus mundi partibus confluentibus ministranda immensos labores sustinent, pro eorumdem laborum remuneratione, illorum exigentibus meritis, et ut commodius se alere ac sustentare valeant, non minoribus gratiis ac praerogativis, quam a dictis praedecessoribus nostris reportarunt, eos prosequi volentes, motu proprio, non ad ipsorum auditorum seu locatenentium vel aliorum pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate ac ex certa nostra scientia, omnia et singula privilegia, exemptiones, antelationes, praerogativas ¹, concessionem, gratias, facultates, literas ac indulta huiusmodi, per dictos et alios nostros praedecessores eisdem auditoribus et locatenentibus ac eorum singulis, in genere vel in specie, concessa, quaecumque, quotcumque et qualiacumque sint, ac cuiuscumque tenoris et continentiae existant, quorum omnium formas et tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro expressis habentes, cum omnibus et singulis derogationibus, decretis et clausulis in eis contentis, in omnibus

Quas hic Pontifex confirmat.

¹ Antelationum praerogativas. Berninus, *Il Tribunale della S. Rota Rom.* (n. r.).

et per omnia, auctoritate apostolica, tenore praesentium confirmamus et innovamus, illaque sibi et eorum cuilibet, et prout dicti ac alii praedecessores concesserunt, de novo, pro potiori cautela, concedimus et indulgemus.

Privilegia referendariis apostolicis concessa et concedenda, eisdem auditoribus communicat;

§ 3. Ac privilegia et gratias dilectis filiis referendariis nostris seu eorum collegio concessa ac in posterum concedenda, illa pro sufficienter expressis habentes, cum eisdem auditoribus et locatenentibus ac eorum collegio, auctoritate et tenore praemissis, communicamus, seu illa de novo eis concedimus, ac praesentes literas et in eis contenta quaecumque, sub cuiusvis ¹ suspensionibus, derogationibus ac revocationibus in contrarium factis et faciendis, minime comprehendi neque illis derogari posse, nisi eorumdem auditorum ac locatenentium ad id expressus accesserit assensus; ac irritum et inane quidquid secus super iis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, decernimus.

Executores deputat;

§ 4. Quocirca pro tempore existentibus sanctae Romanae Ecclesiae camerario et Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori ac in Urbe in spiritualibus vicario, per praesentes, motu simili, mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes literas ac in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, et quoties pro parte dictorum auditorum et locatenentium seu alicuius eorum desuper fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant, auctoritate nostra, eos et eorum quemlibet confirmatione, innovatione, concessione, indulto, communicatione et decreto ac aliis praemissis pacifice frui et gaudere, non permittentes eos desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari, contradictores quoslibet et rebelles per censu-

¹ Quibusvis, Berninus l. s. c. (n. r.).

ras ecclesiasticas ac alia iuris remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis editis ac edendis, etiam perpetuis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, gratiis ac concessionibus per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem eandem, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam iteratis vicibus, quibuscumque, quocumque nomine nuncupentur et dignitate seu maiori praeferantur, in genere vel in specie, eis seu eorum collegiis, concessis, approbatis et innovatis, ac in posterum concedendis, approbandis et innovandis. Quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda aut exquisita forma servanda foret, ac in eis caveatur expresse quod illis nullatenus derogari possit, illorumque omnium tenores pro sufficienter expressis ac insertis habentes, hac vice dumtaxat, illis alias in suo robore permansuris, harum serie, motu ac scientia similibus, derogamus; necnon omnibus illis, quae, in literis eisdem auditoribus et locatenentibus seu eorum collegio concessa, voluerunt dicti praedecessores non obstare, quae pro repetitis habeantur, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 6. Et quia difficile foret etc.

Exemplis eadem tribuit.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die decimaseptima augusti, millesimo quingentesimo trigesimoseptimo, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 17 augusti 1537, pontif. anno III.

Sequitur concessio exemptionis a gabella vini.

Paulus Papa III, motu proprio etc.

Attendentes continuos labores, quos dilecti filii causarum Palatii Apostolici

Causa concessio.

auditores et eorum locatenentes, pro administranda iustitia personis ad Sedem Apostolicam ex omnibus mundi partibus confluentibus, ac in causis coram eis pro tempore vertentibus iugiter perferunt, ac propterea dignum reputamus ut illis gratiosos favores et opportuna commoditatis auxilia impendamus.

§ 1. Volentes igitur eos specialibus favoribus et gratis prosequi, motu proprio et ex certa scientia nostra, eisdem auditoribus et locatenentibus, quos, sicut accepimus, felicitis recordationis Clemens Papa VII, praedecessor noster, inter alia privilegia illis concessa, a solutione et exactione quarumcumque gabellarum et onerum liberavit ac exemit, ut privilegii huiusmodi plenarium consequantur effectum, quod ipsi et eorum quilibet, ad nostrum et Apostolicae Sedis beneplacitum, singulis annis pro eorum usu et victu quindecim vegetes ¹, cuiuscumque qualitatis vini, quandoquaque illis placuerit, absque alicuius dohanae seu gabellae ac aliorum onerum solutione, ex Ripa seu aliunde percipere ac habere libere et licite valeant, auctoritate apostolica, tenore praesentium, de speciali gratia indulgemus, ac licentiam et facultatem concedimus.

§ 2. Mandantes nihilominus modernis ac pro tempore existentibus camerario nostro ac domus nostrae magistro ac clericis Camerae Apostolicae et dohanariis, omnibusque et singulis dohanae nostrae officialibus, ac aliis ad quos quomodolibet spectat, in virtute sanctae obedientiae, ac sub excommunicationis latae sententiae poena, quam si contra fecerint, illos eo ipso incurrere volumus, quatenus de cetero in perpetuum, singulis auditoribus ac locatenentibus praedictis, quolibet anno, quindecim vegetes vini huiusmodi, absque aliqua gabellae seu dohanae ac onerum solutione et gratis, quandoquaque ab eisdem auditoribus seu eorum aliquo re-

quisiti fuerint, tradant, ac tradi faciant nec ab eis aliquid, praemissorum occasione, exigant seu exigere praesumant; ac illis et eorum cuilibet, quoties opportunum fuerit, mandata ad id necessaria expediant ac expediri faciant, omni mora et exceptione cessantibus, ac per eos, ad quos spectat, sub poenis, etiam pecuniariis, eorum arbitrio imponendis, observari faciant.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus ac locationibus, etiam apostolica auctoritate factis ac faciendis, statutis et consuetudinibus, etiam iuramento, etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis camerario, magistro, dohanariis et officialibus et dohanae huiusmodi, ac quibusvis aliis locis ac personis, cuiuscumque conditionis, gradus etc. existentibus, etiam motu simili ac alias, sub quibusvis tenoribus et formis etc. concessis et concedendis, quibus, latissime extendentes, motu simili derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque, cum clausulis opportunis.

§ 4. Volumus autem quod praesentium sola signatura sufficiat, et ubique, tam in iudicio quam extra, fidem faciat, regula contraria non obstante.

Placet, et ita motu proprio mandamus. A.
(Papae subscriptio).

XIX.

Uxores non possint ab eorum maritis cautiones de non offendendo petere aut alia de causa cum eis in Urbe litigare, nisi prius in monasterio aut alio honesto loco ponantur.

Paulus Papa III, motu proprio etc.

Cum, sicut accepimus, diversae mulieres coniugatae almae Urbis seu in ea commorantes, tam Romanae quam forenses, forsitan attractantes ¹ vitam ad earum libitum inhonestam ducere, ubi se ab earum ma-

¹ Affectantes. P. Matthaeus, *Summ. Const.* Lugduni, 1589 (n. r.).

ritis, super earum inhonesta vita aut pravis moribus, argui vident, eos, a quibus se amari sciunt, maritis suis in fideiussores, quod ipsi eas non offendent, nec offendi facient, pro diversis pecuniarum summis, etiam excessivis, iudicialiter aut alias similem cautionem ab eisdem maritis suis exigant: et, illis eam quandoque praestare nequeuntibus, illos carceribus mancipari et quandoque ad triremes delegari procurent et faciant; vel si earum mariti praedicti cautionem huiusmodi eis praestent, illius clypeo fretae, vitam ad earum libitum inhonestam ducant, in divinae Maiestatis offensam ac scandalum plurimorum.

§ 1. Nos, volentes ex debito nostri officii pastoralis praemissis occurrere, motu simili modernis et pro tempore existentibus almae Urbis praedictae gubernatori ac senatori et Curiae causarum Camerae Apostolicae generali auditori ac quibusvis aliis Romanae Curiae officialibus seu iudicibus vel marescallis, quacumque auctoritate, etiam seculari, fungentibus, districtius inhibemus ne de cetero, ad cuiusvis mulieris coniugatae instantiam, eius virum ad fideiubendum, et sibi, sub aliqua, quantumvis modica, pecuniarum summa, de eam non offendendo nec offendi faciendo cavendum cogere aut monere; seu ipsam mulierem coniugatam ad quovis modo cum viro suo quavis occasione litigandum admittere praesumant, nisi ipsa mulier in loco honesto aut apud mulierem honestam, bonae conditionis et famae aut in domo Sanctae Marthae de Urbe, in qua quaelibet mulieres coniugatae seu ob earum malam vitam et violatum thorum offendi timentes recipiuntur, et donec cum earum maritis reconcilientur, caritative tractantur et sustentantur, cum effectu habitaverit et vixerit. Nos enim ex nunc omnes et singulas cautiones et fideiussiones per maritos uxoribus suis, alibi quam in loco honesto et apud mulierem honestam

seu in dicta domo Sanctae Marthae habitantibus hactenus praestitas, unica tamen praecedente monitione, et in posterum praestandas, nullas, irritas et inanes nulliusque roboris vel momenti fore, et illarum, etiamsi iuramento vallatae sint, executionem fieri non posse; ac dictos maritos, si qui in exilium relegati vel ad triremes transmissi propter praemissa fuerint, dictos triremes exire, et ad Urbem libere redire posse, ac irritum etc. decernimus.

§ 2. Mandantes venerabili fratri Philippo, episcopo Salutarum, moderno ac pro tempore existenti nostro in eadem Urbe eiusque districtu in spiritualibus vicario generali, quatenus inhibitionem et decretum nostros huiusmodi perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari faciat cum effectu, contradictores quoslibet et rebelles, ac si ¹ in praemissis non parentes, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas ac alia opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, ac censuras et poenas ipsas, etiam iteratis vicibus, aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 3. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac stylo Palatii et Curiarum gubernatoris, senatus et auditoris Camerae huiusmodi, necnon earumdem curiarum, etiam iuramento etc. roboratis statutis ac consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et literis apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis in contrarium quomodolibet concessis.

§ 4. Et praesentium, etiam absque eo quod registrentur, aut illius data apponatur, solam signaturam sufficere et ubique fidem facere, in iudicio et extra, regula contraria non obstante, decernentes.

Placet, et ita mandamus. A.

(Papae subscriptio).

¹ Ac sibi P. Matth., l. s. c. (n. r.).

Sanctio de qua in rubrica.

Derogatio contrariorum.

Sola signatura sufficit.

Causa huius constitutionis.

Vicarius Pape executor deputatur.

Clausula derogatoria.

Sola signatura sufficit.

Exemptio auditorum n. g. bel. la vini.

Inhibitio contra officiales qui eos deasper molestarent.

¹ Veges, modius, dolium, vas vinarium (n. r.).

XX.

Declaratio et ampliatio facultatum collegii scriptorum archivii Romanae Curiae in legitimandis bastardis ¹.

Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis providentia circumspecta nonnunquam per eius praedecessores gesta, cum super illis dubia oriuntur, ne aliqui propterea litibus indebitis fatigentur, dilucidat et declarat, prout convenit et, rei qualitate inspecta, conspicit in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane, pro parte dilectorum filiorum collegii scriptorum archivii Romanae Curiae nobis nuper exhibita petitio continebat quod, licet dudum fel. recordationis Iulius Papa II, praedecessor noster, in institutione collegii praedicti per eum erecti, inter alia, eidem collegio seu illius correctoribus et officialibus quoscumque bastardos, manseres et nothos, sine tamen praeiudicio venientium ab intestato, legitimandi facultatem concesserit; ac collegium seu correctores et scriptores praefati, facultatis huiusmodi vigore, certas formas super huiusmodi legitimandis faciendis ordinaverint.

§ 2. Et tam tempore ipsius Iulii quam etiam piae memoriae Leonis X, Adriani VI et Clementis VII, Romanorum Pontificum etiam praedecessorum nostrorum, ac nostri pontificatum temporibus facultatem huiusmodi continuantes, quamplures bastardos, manseres et nothos, ex quocumque coitu procreatos, etiam stantibus legitimis, absque tamen praeiudicio venientium ab intestato, iuxta dictas formas diversimode legitimaverint, ac in possessione, seu quasi, legitimandi huiusmodi pacifice et dictae formae per ipsos observatae hactenus fuerint, ac legitimaciones per eos

¹ Istud collegium erexit Iulius II in sua constitutione xviii, *Sicut*, tom. v, pag. 488.

hactenus factae impugnatae non exiterint, neque de illarum validitate ab aliquibus hactenus haesitatum fuerit.

§ 3. Nihilominus impraesentiarum a nonnullis de viribus legitimacionum per ipsum collegium de illegitimo consensu patrum legitimorum, stantibus filiis legitimis et naturalibus, iuxta formam per ipsos traditam factarum, haesitatur, et asseritur facultatem collegii huiusmodi ad casum, in quo pater illegitimi filios legitimos ac naturales haberet, se non extendere, cum hoc ipsa facultate specialiter expressum non reperiatur, ac solum bastardos, manseres et nothos, cum illa clausula, *sine praeiudicio venientium ab intestato*, comprehensos esse. Quare pro parte praefatorum collegii nobis fuit humiliter supplicatum ut super iis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 4. Nos igitur, huiusmodi ambiguitatis dubium submovere, ac tam per ipsos collegium, dictae facultatis vigore, in posterum legitimandorum, quam etiam ipsorum collegii, quorum interpretationi formae praedictae traditae fuerunt, et iuxta illas legitimaciones huiusmodi processerunt, indemnitati providere; ac dispendiis, necnon diversis litibus et forsan scandalis, quae exinde oriri ac subsequi possent, obviare; necnon Status, tam Urbis quam Romanae Ecclesiae, in qua legitimaciones ipsae concedentur, quieti consulere; necnon formarum et legitimacionum huiusmodi tenores praesentibus pro expressis habere volentes, ipsasque legitimacionum formas, ut praefertur, traditas approbantes, confirmantes ac innovantes, huiusmodi supplicationibus inclinati, praefatos collegium, facultatis praedictae vigore, quoscumque illegitimos, ex quocumque illicito ac damnato coitu procreatos, etiam si eorum genitores filios legitimos et naturales haberent, absque tamen praeiudicio ve-

Dubium de quo hic excitatum fuit.

Hic ideo Pont. illud remoret;

mentium ab intestato, legitimare posse, et legitimaciones per eos in posterum faciendas, etiam stantibus legitimis, validas et efficaces fore, suosque effectus sortiri, ac firmiter observari debere, et illis, quibus fieri contigerit, suffragari; ac eos, qui legitimatedi pro tempore fuerint, iuxta huiusmodi legitimaciones succedere posse.

§ 5. Sicque in praemissis omnibus ac singulis per quoscumque, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac dictae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi ac interpretandi facultate et auctoritate, iudicari ac definiri debere; necnon quidquid secus super iis, a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum et inane, auctoritate apostolica, tenore praesentium declaramus et decernimus, ac pro potiori cautela facultatem praedictam ad hoc extendimus et ampliamus.

§ 6. Non obstantibus quibusvis constitutionibus ac ordinationibus apostolicis, nec non omnibus illis, quae praefatus Iulius praedecessor in literis erectionis collegii huiusmodi voluit non obstare, et quae praesentibus pro repetitis haberi volumus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo trigesimo septimo, pridie kalendas novembris, pontif. nostri anno iv.
Dat. die 31 oct. 1537, pontif. anno iv.

XXI.

Privilegium centenariae praescriptionis, et aliae gratiae congregationis Cassinensis, alias S. Iustinae de Padua, monachorum Ordinis Sancti Benedicti ¹.

Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Benignitas Sedis Apostolicae consueta, ea quae per Romanos Pontifices, pro reli-

¹ Cetera quae hanc tangunt congregationem vide in constitutione II Iulii II, *Super*, tom. v, pag. 400.

gionis conservatione et augmento, ac monasteriorum et aliorum piorum locorum, necnon personarum devotarum in eis sub regularis disciplinae observantia Domino militantium, prospero ac tranquillo statu et salubri directione provide concessa, ac etiam approbata et innovata comperit, ut eo firmiter illibata persistent quo frequentiori suo fuerint praesidio pro tempore stabilita, libenter approbat, innovat, eisque uberius apostolici muniminis robur adiicit, ac de novo concedit, et alias pro eorum observatione providet, prout in Domino conspicit salubriter expedire.

§ 1. Sane, pro parte dilectorum filiorum modernorum praesidentis et definitorum capituli congregationis Cassinensis, alias S. Iustinae de Padua, monachorum Ordinis S. Benedicti regularis observantiae, necnon ipsius congregationis, nobis nuper exhibita petitio continebat quod dudum, pro divini cultus augmento et Religionis propagatione ac regularis observantiae conservatione, congregationi praedictae ac illius praesidentibus, definitibus, visitatoribus, abbatibus, prioribus, rectoribus, monachis, conversis, novitiis eorumque cappellanis, familiaribus ac servitoribus, necnon monasteriis, prioratibus ac locis, etiam unitis, ecclesiis, cappellis, oratoriis, membris ac bonis pro tempore existentibus, quam plura et diversa privilegia, immunitates, exemptiones, tam ab ordinariorum iurisdictione, quam etiam ab omni impositione, exactione, collecta, decima, subsidio et alio quocumque gravamine, quocumque nomine censerentur, per Romanos Pontifices pro tempore existentes, etiam pro tempore imponenda; necnon a quocumque onere, occasione legatorum, subdelegatorum, nunciorum apostolicorum, ordinariorum, dioecesanorum seu alterius cuiuscumque, etiam apostolica auctoritate imponenda; ac caritativi et alterius cuiuscumque subsidii, im-

Plurique Pontifices congregationi Cassinensi multas gratias elargiti sunt.

Et ita iudicari debere decernit,

Quibuscumque non obstantibus.

Exordium.

Iulius II erexit istud collegium et concessit facultatem legitimandi bastardos.

Et nulli fuerunt legitimati.

positionis, collectae vel alterius cuiuscumque exactionis ac oneris personalis et realis vel mixti, annatarumque, etiam ratione monasteriorum et aliorum beneficiorum, etiam unitorum, solutione, ac ab omnibus censibus, redditibus et solutionibus, ratione visitationis vel subiectionis quorumcumque iure, debendi quibuscumque oratoriis ac personis; libertates, praerogativae, favores, conservatoriae, declarationes, facultates, gratiae, indulta spiritualia et temporalia, tam per felicis recordationis Urbanum II, Eugenium IV, Alexandrum V, Martinum etiam V, Nicolaum similiter V, Callistum III, Pium II, Innocentium VIII, Alexandrum VI, Iulium II, Leonem X ac alios Romanos Pontifices praedecessores nostros, necnon imperatores et Romanos reges ac alios saeculares principes, etiam circa celebrationem capituli et electionem praelatorum ac conservationem eiusdem congregationis ac illius personarum salubrem directionem concessa, ac per nonnullos ex ipsis praedecessoribus ac demum per similis memoriae Clementem Papam VII, etiam praedecessorem nostrum, approbata et innovata extiterunt.

§ 2. Et inter alia Urbanus, tunc et pro tempore existenti abbati ac dilectis filiis conventui monasterii Sanctissimae Trinitatis, Cassinensis Ordinis et congregationis eorumdem, ut tunc pro tempore existens abbas per terras sui monasterii, habitas et habendas, ecclesias construere et cum cruce signare, ac alia pontificalia et spiritualia (sacrorum ordinum collatione, basilicarum et altarium ac chrismatis consecratione dumtaxat exceptis) exercere posset.

§ 3. Necnon ut de iis, quae a catholicis christianis eidem monasterio Sanctissimae Trinitatis, tam inter vivos, quam in ultima voluntate, ubicumque donata vel legata forent, nulli episcoporum dioe-

sanorum licitum esset quartam vel tertiam partem in ipsis legatis seu donatis, tam in stabilibus, quam in mobilibus, etiam praetextu cuiuscumque consuetudinis exigere, concessit.

§ 4. Et si, processu temporis, per quoscumque contra praedictorum ac aliorum privilegiorum, per ipsum Urbanum dicto monasterio Sanctissimae Trinitatis concessorum, tenorem per aliquos attentatum foret, illud et tunc viribus vacuum, ac praescriptionem longi temporis non currere decrevit, aut quicumque dictum monasterium Sanctissimae Trinitatis in suis iuribus, possessionibus et libertatibus laederent, aut etiam perturbarent, liceret dicto abbati et suis successoribus illos, cuiuscumque praeminentiae sive status forent, auctoritate apostolica, canonica monitione praemissa, excommunicare, ac excommunicatos fore denunciare, a qua excommunicatione absolvi non possent, nisi digne satisfacerent, etiam quocumque privilegio illis, quo excommunicari vel interdicti non possint, forsitan concessa non obstante, nisi de indulto huiusmodi plenam ac expressam facerent mentionem, indulsit.

§ 5. Necnon Eugenius abbati pro tempore existenti monasterii Sancti Pauli extra muros Urbis, eorumdem Ordinis et congregationis, ut cum mitra et annulo, sandaliis, tunica, dalmatica, missarum solemnibus celebrare, et astanti clero et populo benedicere. Ac idem abbas ac dilecti filii conventus ipsius monasterii S. Pauli consecrationes altarium et ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines forent promovendi a quocumque mallent catholico antistite, apostolica auctoritate freti, suscipere, quas sine difficultate ac pravitate exhiberi praecepit. Ipseque abbas, dummodo presbyter esset, minores ordines huiusmodi monachis suis ex apostolica indulgentia, cum necesse foret, exhibere

Perturbatores excommunicari decrevit.

Eugenius IV abbat: S. Pauli extra muros Urbis concessit posse cum mitra celebrare et minores ordines monachis conferre;

posset; necnon eidem abbati etiam indumenta, quae ad usum altaris et in eodem monasterio forent necessaria, benedicendi facultatem concessit.

§ 6. Ac statuit et sancivit ut sicut contra Romanam Ecclesiam non nisi centenaria, secundum constitutiones canonicas et legitimas sanctiones, currebat praescriptio, ita praefato monasterio Sancti Pauli minoris temporis praescriptio non obsisteret.

§ 7. Et demum Alexander praedecessor praefatus motu proprio voluit et declaravit, quidquid dubii in huiusmodi privilegiis seu aliquo eorum pro tempore emergeret, data verborum ambiguitate, et varia peritorum interpretatione, in favorem dictae congregationis, ac locorum particularium eius interpretari.

§ 8. Necnon cuiusvis particularis monasterii ipsius congregationis privilegia, toti congregationi praedictae et illius particularibus monasteriis communia esse; et ad illa extensa ac extendi debere decrevit, prout etiam extendit.

§ 9. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, praesidens et definitores ac congregatio praefati cupiant singula privilegia et indulta praedicta, ut uberiores obtineant roboris firmitatem, etiam nostri muniminis praesidio fulciri, pro parte eorumdem praesidentis et definitorum ac congregationis nobis fuit humiliter supplicatum ut privilegiis et indultis praedictis robor nostrae approbationis adiacere, ac alias in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 10. Nos igitur, attendentes uberes fructus, quos dictae congregationis monachi, qui tamquam mortui mundo, soli Christo, qui est vita, viventes, pro universali Ecclesia ad Deum preces in militanti Ecclesia in dies producant, ac praesidentem et definitores, necnon congregationem praefatos et eorum singulos a quibusvis excommunicationis, suspensionis et inter-

dicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, omnia et singula privilegia, immunitates, exemptiones, libertates, praerogativas, favores, conservatorias, declarationes, facultates, gratias, concessionem, indulgentias et indulta spiritualia et temporalia, congregationi et illius praesidentibus, visitoribus, abbatibus, prioribus, monachis, novitiis, conversis, personis, cappellanis, familiaribus, servitoribus et locis, etiam unitis, necnon ecclesiis; cappellis, membris et bonis, pro tempore existentibus, in genere et in specie, tam per praedictos et quoscumque alios Romanos Pontifices praedecessores nostros et Sedem praedictam, quam per imperatores, reges et principes, etiam particularibus monasteriis, etiam ampliative vel extensive aut alias, sub quacumque forma et verborum expressione, communiter vel divisim, concessa et approbata, ac cum omnibus et singulis decretis et clausulis in eis contentis desuper confectas literas et in eis contenta et inde secuta quaecumque, quorum omnium tenores, formas, datas et effectus ac decreta in illis apposita, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis haberi volumus, ex certa nostra scientia, auctoritate apostolica, tenore praesentium, approbamus et confirmamus ac perpetua roboris firmitate subsistere et firmiter observari, necnon congregationi huiusmodi et illius personis suffragari debere decernimus. Supplentes omnes et singulos, tam iuris quam facti defectus si qui forsitan in imperatorum, regum et principum concessionibus huiusmodi intervenerint.

Centenariaque praescriptione gaudere iussit.

Alexander VI privilegia praedicta decrevit, in dubiis, interpretari esse ad favorem congregationis,

Indultaque cuiuscumque monasterii, ceteris esse communia.

Congregatio supplicat Pontifici pro dictorum indultorum confirmatione.

Hic ideo Pontifex illa approbat,

Urbanus II concessit abbati facultatem alia monasteria aedificandi et Pontificalia (quibusdam exceptis) exercendi;

Pia legata congregationi ab omni solutione exempt;

Iteraque con-
cedit.

§ 11. Et nihilominus, pro potiori cau-
tela, ea omnia et singula, prout per
dictos praedecessores ac imperatores, re-
ges et principes etiam, ut praefertur, con-
cessa fuerunt, de novo in omnibus et per
omnia, ita quod congregatio ac praesi-
dentes, definitores, visitatores, abbates,
priors, rectores, monachi et alii supra-
dicti ac monasteria et loca praedicta, om-
nibus illis, tam in genere quam in specie
concessis, uti, potiri et gaudere possint et
debeant, et ab impositionibus, decimis,
collectis, subsidiis et oneribus ac omni-
bus aliis et singulis supradictis, etiam ra-
tione Apostolicae Sedis legatorum, etiam
de latere, etiam dicta auctoritate aposto-
lica pro tempore imponendis, liberi, im-
munes et exempti existant, nec ad illorum
solutionem seu contributionem cogi aut
desuper molestari vel inquietari possint
seu debeant, auctoritate et tenore praedi-
ctis, de novo concedimus, et indulgemus,
ac statuimus et ordinamus.

Inhibito in om-
nes perturba-
tores.

§ 12. Districtius inhibentes quibusvis
personis, cuiuscumque ecclesiasticae, etiam
pontificalis, vel saecularis dignitatis, praem-
inentiae vel auctoritatis existentibus,
ne congregationem ac illius praesidentes,
definitores, visitatores, abbates, priores,
rectores, monachos et alios praefatos super
huiusmodi privilegiis et indultis aut illo-
rum usu, possessione seu quasi, per se
vel alium seu alios, directe vel indirecte,
quovis quaesito colore vel ingenio, impe-
dire, molestare vel perturbare quoquo
modo praesumant; ac eis praecipiendo
mandantes ut congregationem, praesi-
dentes, definitores, visitatores, abbates,
priors, rectores, monachos, et alios praedi-
ctos, illis omnibus pacifice et quiete
frui, uti, potiri et gaudere permittant.

Clausulae hu-
ius concessionis
praeservatae.

§ 13. Necnon decernentes eisdem pri-
vilegiis, indultis ac praesentibus literis,
et in eis contentis clausulis quibuscumque
etiam per quascumque literas apostolicas,
etiam quasvis generales vel speciales,
etiam derogatorias derogatorias, effi-
caces et insolitas clausulas, ac irritantia

decreta, sub quacumque verborum con-
ceptione, in se continentia, nullatenus
derogari posse, nec derogatum censi,
nisi de illarum ac praesentium literarum
totis tenoribus de verbo ad verbum, nihil
penitus omisso, ac specifica, specialis et
expressa mentio facta fuerit; ac huiusmodi
derogationes per tres distinctas literas
eundem tenorem continentes, tribus si-
militer distinctis vicibus, pro tempore
existentibus praesidenti, definitoribus et
visitoribus praefatis legitime intimatae et
insinuatae fuerint; ac ipsorum praesiden-
tis, definitorum et visitorum ad id ex-
pressus accedat assensus, et aliter factas
derogationes nemini suffragari. Et sic in
praemissis omnibus per quoscumque iu-
dices et commissarios, etiam causarum
Palatii Apostolici auditores, sublata eis,
et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi
et interpretandi facultate et auctoritate,
iudicari et definiri debere; ac irritum et
inane, si secus super his a quoquam,
quavis auctoritate, scienter vel ignoranter,
contigerit attentari.

§ 14. Non obstantibus constitutionibus
et ordinationibus apostolicis ac omnibus
illis, quae per singulos praedecessores
praedictos in singulis literis praedictis
concessum fuit non obstare, ceterisque
contrariis quibuscumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum anno
Incarnationis dominicae millesimo quin-
centesimo trigesimo septimo, nonis no-
vembriis, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 5 nov. 1537, pontif. anno IV.

XXII.

*Constitutiones Aegidianae in toto Statu
Ecclesiastico et locis ei immediate sub-
iectis; Carpenses vero in provincia
Marchiae observentur.*

Paulus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Officii nostri debitum, quo sumus uni-
versis nostrae curae, praesertim etiam in

Clausulae con-
trariarum de-
rogatorias.

Procurium.

temporalibus creditis, in iustitia debitores,
exigit, et ad hoc potissimum nos inducit
ut in his, per quae iustitia unicuique de-
bite ministretur, et illam exquisitis viis
conculcare satagentium malitiis obvietur,
eiusdem officii partes propensius impar-
tiamur; ac ea quae propterea provide ordi-
nata, ac etiam apostolico praesidio ful-
cita et extensa comperimus, ut, semota
omni ambiguitate, firmiora persistent, de
novo approbemus; ac alias pro eorum
observatione provideamus, prout in Do-
mino conspicimus salubriter expedire.

Aegidius cardini-
nalis legatus ab
Innocentio VI
deputatus fuit 1.

§ 1. Sane, sicut nobis innotuit, dudum
postquam bonae memoriae Aegidius, tituli
S. Clementis presbyter cardinalis, tunc in
humanis agens, et felicitis recordationis In-
nocentii Papae VI, praedecessoris nostri,
ac Sedis Apostolicae in Patrimonio B. Petri
in Tuscia et ducatu Spoletano ac Mar-
chiae Anconitanae, Romandiola, Campa-
niae et Maritimae provinciis, necnon civi-
tatibus, terris, castris et locis, S. R. E.
immediate subiectis, et infra limites tunc
expressos constitutis, legatus, necnon in
spiritualibus et temporalibus vicarius ge-
neralis, sufficienti ad id per literas dictae
Sedis facultate suffultus, pro tranquillo
et prospero statu provinciarum, civitatum,
terrarum, castrorum et locorum praedi-
ctorum, plures laudabiles, honestas et sa-
lubres constitutiones et ordinationes pro-
vinciales ediderat.

Sixtus IV con-
stitutiones ab
Aegidio firma-
tas observari
iussit 2.

§ 2. Piae memoriae Sixtus Papa IV, etiam
praedecessor noster, tam illas quam alias
ab aliis diversis Romanis Pontificibus ac
legatis editas, et per dictum Aegidium
cardinalem in unum volumen, in sex li-
bros distinctum, collectas et redactas, per
eos, qui tunc erant et pro tempore es-
sent in provinciis, civitatibus, terris, ca-
stris et locis praedictis deputati legati,
etiam de latere, gubernatores et eorum

1 Ut in constitutione 1, *Cum omnes*, tom. IV,
pag. 303. 2 Ut in constit. XVIII, *Et si*, tom. V,
pag. 259.

locatenentes, firmiter et inviolabiliter ob-
servari debere statuit et ordinavit, prout
in ipsius Sixti praedecessoris literis,

§ 3. Quas etiam ad Urbem, civitates,
terras et loca specialis commissionis et in
illis tunc et pro tempore deputatos vice-
camerarium, gubernatores, thesaurarios,
potestates, iudices et officiales extendit,
ac sub censuris in eis contentis, in eisdem
Urbe, ac specialis commissionis civitatibus
terris et locis, sicut in provinciis, firmiter
observari mandavit, plenius continetur.

Easque ad Ur-
bem et alia lo-
ca extendit.

§ 4. Cum autem, sicut accepimus, a
nonnullis de viribus literarum praedicta-
rum et in eis contentorum haesitetur, sub
eo praetextu quod forsitan non appareat
constitutiones praedictas, in Urbe et pro-
vinciis ac civitatibus, terris, castris et
locis praedictis, etiam specialis commis-
sionis aut aliquibus ex ipsis usu receptas
fuisse; nos, considerantes ex hoc neces-
sario non inferri quod constitutiones,
additiones, modificationes et correctiones
praedictae suum vigorem amiserint; at-
tendentesque quod felicitis memoriae Leo
Papa X, etiam praedecessor noster, in La-
teranensi concilio novissime celebrato,
Aegidianas constitutiones praedictas, quae
fundamentum totius fere voluminis existunt
praedicti, approbavit et confirmavit; quod-
que constitutiones praedictae, ut nobis a-
peritis, quibus hanc curam demandavimus,
relatum est, et iuridicae, et populis utiles
et proficuae sunt; et propterea volentes
omnino effectum suum consequi, et plenum
robur obtinere, literas praedictas, quarum
tenores praesentibus haberi volumus pro
expressis, cum extensione praedicta et
omnibus et singulis decretis et clausulis
in eis contentis, auctoritate apostolica, te-
nere praesentium, et ex certa scientia ap-
probamus et confirmamus, easque tam in
Urbe, quam provinciis, civitatibus¹ et locis
praedictis, etiam specialis commissionis,
per omnes, cuiuscumque dignitatis, status,

Ille modo Pon-
tifax eorumdem
observan. praes-
cipit.

1 Cherub. addit terris (R. T.).